

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR Ročník XXXI. • November 2023 • Číslo 11

Výcvik špeciálov

Plavby a brody

IDEB 2023

EOD

**Demonstrations
and Trials**

**Rozhovor s riaditeľom
Ústrednej vojenskej nemocnice**

Sharp Lynx 2023

V českém Vojenském výcvikovom priestore Libavá sa 3. až 12. októbra konalo medzinárodné cvičenie mnohonárodného projektu vojenských polícií NATO MNMPBAT Sharp Lynx 2023. Zúčastnilo sa na ňom viac než tristo príslušníkov vojenských polícií z Poľska, Česka, Slovenska a Chorvátska, ale aj Gruzínska, ktoré sa nedávno pridalo k pôvodným štyrom krajinám projektu. Po prvý raz bola prítomná aj jednotka vojenských policajtov z Maďarska. Slovenskú Vojenskú políciu reprezentovalo 37 jej príslušníkov. Rotujúcu funkciu zástupcu veliteľa MNMPBAT tento rok zastáva major Miroslav Litvák. Členské krajiny sa každý rok striedajú v pozícii veliteľa prapore, jeho zástupcu, náčelníka štábu a veliaceho poddôstojníka. Slovenskí vojenský policajti uspeli aj v streleckej súťaži, keď v konkurencii šiestich krajín zvíťazil rotmajster Halecký pred nadrotmajstrom Foltom a čatár Mesiarkin obsadil štvrté miesto. Naši strelci tak získali prvenstvo aj v súťaži družstiev.

(jož) • Foto: VP ČR

Vážení čitatelia, takmer každý úvodník Obrany sa začína reflexiou súčasného dynamicky sa meniaceho bezpečnostného prostredia, ktoré nám prichodí vlastne už ako štandard. Tri roky, počas ktorých som zastával funkciu veliteľa Pozemných síl OS SR, sa vyznačovali skutočne veľmi dynamickými zmenami spôsobenými významnými udalosťami. Bohužiaľ, mnohé z nich boli a sú vyslovene tragické – pandémia Covid-19, vojna na Ukrajine, nelegálna migrácia či teroristické útoky Hamasu na Izrael s hrozbou prerásť do regionálneho konfliktu. To všetko má a bude mať zásadný vplyv na bezpečnosť Slovenska i Európy. Preto obraz budúceho sveta nie je veľmi optimistický. Je našou úlohou ovplyvniť realitu dnešných dní tak, aby budúcnosť bola viac pozitívna. Pre Ozbrojené sily SR to znamená, že sa budeme aj naďalej významne podieľať na úlohách spojených s riešením týchto kríz. Tak to bolo vždy a som presvedčený, že naše úsilie významne prispelo k stabilizácii či zlepšeniu našej bezpečnostnej situácie a uisteniu občanov o našej pripravenosti.

Aktivity, ktoré v tejto súvislosti robíme, sú témami aj tohto vydania rezortného mesačníka. Pozemné sily na jeseň splnili úlohy plavieb a brodov, certifikovali Mnohonárodnú bojovú skupinu NATO pôsobiacu na Slovensku, aj prápor NRI, ale realizovali tiež každoročné veliteľské zhromaždenie. Špeciálne sily pokračujú v budovaní výcvikového strediska, rovnako ako vojenskej policajti svojho odboru výcviku a kynológie. Tradičné výstavy IDEB a NATO EOD Demonstrations and Trials tiež prispeli k zviditeľneniu OS SR ako spoľahlivej záruky bezpečnosti SR. Zároveň ukázali príslušníkom ozbrojených síl svetlejšie stránky našej budúcnosti v podobe projektov novej výzbroje, techniky a materiálu.

Vo funkcii veliteľa pozemných síl som viac ako tri roky. Ukončil som však svoju vojenskú kariéru a po viac ako 44 rokoch v uniforme odchádzam do výslužby. Tento príhovor nestačí na to, aby som opísal všetko, čo som za tie roky prežil – a veliť pozemným silám bola naozaj povestná čerešnička v mojej kariére. Preto len skonštatujem, že rozhodnutie spred 44 rokov neľutujem. Som hrdý na to, že som bol súčasťou Ozbrojených síl SR – tímu profesionálov, ktorý nemá na Slovensku obdobu.

Na záver zvyknem želať, nech sa nám darí.

Ale v tomto prípade vlastne: „Nech sa vám darí!“

generálmajor Ivan Pach
veliteľ Pozemných síl OS SR

ČÍSLO MESIACA

1.

Piaty profesionálni vojaci za účasti ministra obrany SR Martina Sklenára a náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Daniela Zmeka v Grasalkovičovom paláci prevzali z rúk prezidentky SR a hlavnej veliteľky Ozbrojených síl SR Zuzany Čaputovej dekréty o vymenovaní a povýšení. Do **prvej generálskej hodnosti** brigádny generál boli vymenovaní plukovník gšt. Martin Kuterka a aj **prvá žena** v slovenských ozbrojených silách plukovníčka Beáta Hanušniaková. Do vojenskej hodnosti generálmajor boli povýšení brigádny generál Martin Stoklasa, brigádny generál Ladislav Dohun a brigádny generál Tibor Králik.

Foto: TASR

4

6

16

18

24

34

41

- 4 AKTUÁLNE: ozbrojené sily slovom a obrazom
- 6 Bojové vozidlá a tanky vo vode
- 11 V Bruseli o Ukrajine, Izraeli aj Kosove
- 16 Rozhovor s riaditeľom Ústrednej vojenskej nemocnice Robertom Rusnákom
- 18 TÉMA: IDEB a NATO EOD Demonstrations and Trials

- 24 Nová slovenská húfnica BIA
- 26 Kamikadze z papiera
- 28 Výmena generácií vo Vlkanevej
- 31 Pozemné sily bilancovali
- 32 Germáni proti Rímu
- 34 Výcvikový útvar špeciálnych síl
- 41 Tajomná skratka POnOŠ
- 43 MILITARY ENGLISH: Iron Dome
- 44 Drep správne
- 46 Generálna ofenzíva nemeckých vojsk proti Povstaniu
- 47 9 mm nemecká armádna pištoľ Luger Parabellum P.08

NA TITULNEJ STRANE: 51. výcviková základňa Síl pre špeciálne operácie OS SR je úzko spätá s históriou a tradíciami 5. pluku špeciálneho určenia
Foto: npor. Miroslava Mindárová

1

1

2

2

3

3

1 Schválili plány prípravy

V Sieni cti a slávy ministerstva obrany sa 16. októbra pod vedením náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generála Daniela Zmeka uskutočnil slávnostný ceremoniál schválenia plánov prípravy Spoločného operačného veliteľstva, veliteľstiev síl, vojenského zdravotníctva a brigády spoločnej podpory na prvý rok dvojročného výcvikového cyklu. Začína sa tak druhý dvojročný výcvikový cyklus útvarov, zameraný na zvýšenie operačnej pripravenosti najmä v kontexte aktuálnej bezpečnostnej situácie. Spolu s pretavením plánov do reality zmení sa aj spôsob riadenia, odrážajúci najmä skúsenosti z pôsobenia našich vojakov v aliančných štruktúrach a potrebu pružnej reakcie na neočakávané výzvy.

2 Úspešná certifikácia

V Centre výcviku Lešť vyvrcholila úspešnou certifikáciou dvojročná príprava 22. mechanizovaného práporu Michalovce do aliančnej iniciatívy NATO Readiness Initiative. Úlohou NRI bude reagovať na bezpečnostné hrozby a zmeny bezpečnostného prostredia. Certifikácia 22. mpr a dosiahnutie požadovaného stupňa operačnej pripravenosti je podľa veliteľa 2. mechanizovanej brigády Prešov brigádneho generála Róberta Kecsó plno-

hodnotný príspevok Slovenska v rámci nasadiateľných síl NATO na území SR, predurčený do poľskej mechanizovanej brigády. Bude súčasťou ďalších približne 40-tisíc vojakov Aliancie zabezpečujúcich kolektívnu ochranu členských krajín NATO. Hodnotenie jednotky metodikou CREVAL predstavuje jednotný nástroj posudzovania pripravenosti aliančných jednotiek.

3 Druhý kurz Leopard

Od 28. augusta do 13. októbra v 14. tankovom prápore Trebišov prebiehal druhý kurz osádok vežového kompletu tanku Leopard 2A4. Podľa veliteľa 4. tankovej rotы kapitána Rastislava Bodnára značnú časť kurzu už absolvovali v učebno-výcvikových zariadeniach priamo v posádke Trebišov. „To tiež viedlo k lepšiemu a efektívnejšiemu odovzdávaniu skúseností a poznatkov z nemeckej strany a k poznaniu, ako v budúcnosti čo najlepšie využijť našu útvarovú učebno-výcvikovú základňu pre ďalší výcvik tankových osádok Leopard. Veľkou výhodou bolo, že už preškolené osádky z prvého kurzu boli kedykoľvek k dispozícii a mohli odovzdávať svoje vedomosti svojim budúcim kolegom. To výrazne zefektívnilo celú prípravu, ktorá vyvrcholila bojovými streľbami v Centre výcviku Lešť.“ Do konca roku sa v 14. tankovom prápore Trebišov uskutoční ešte záverečný tretí kurz.

4

4

5

4

5

6

4 Súťaž malých jednotiek

Od 3. do 5. októbra veliaci poddôstojníci OS SR organizovali v priestoroch posádkového cvičiska Sučany súťaž malých vojenských jednotiek. Zapojilo sa do nej sedem družstiev pozemných síl, vzdušných síl, síl pre špeciálne operácie, brigády spoločnej podpory, vojenského zdravotníctva, Čestnej stráže prezidenta SR a kombinované družstvo Veliteľstva posádky Bratislava a Spoločného operačného veliteľstva. Každé družstvo malo päť členov, v každom bola aj jedna vojačka. Súťažilo sa v disciplínach ako hod granátom a poľnou lopatkou na cieľ, ošetrovanie raneného a jeho transport cez prekážky, vodcovské schopnosti pri riešení netradičných logických úloh, topografia, strelba zo vzduchovej pušky na cieľ, prenášanie bremien, tímová rozborka a zborka Sa vz.58, vedomostný kvíz z histórie vojenstva, prekonávanie vodnej plochy v člne. S plnením týchto disciplín sa najlepšie popasovali príslušníci síl pre špeciálne operácie.

5 Salus Vitalis

V Lešti sa uskutočnil jubilejný 10. ročník medzinárodnej súťaže záchranárskych posádok Salus Vitalis nazvaný Poučme sa z minulosti. Organizovalo ho občianske združenie Salus Vi-

talís, ktoré združuje profesionálnych záchranárov v spolupráci s Centrom výcviku Lešť, Civilnou ochranou, Slovenským Červeným krížom a ďalšími. Súťaž sa zamerala na organizáciu zásahu pri udalostiach s hromadným postihnutím osôb. Podľa Dagmar Tomčányovej zo Salus Vitalis sa podarilo precvičiť najmä veliteľské pozície, súčinnosť, spoluprácu a komunikáciu zložiek integrovaného záchranného systému. Zamerali sa tiež na vyhľadávanie a záchranu postihnutých osôb v kontaminovanom priestore a dekontamináciu postihnutých osôb.

6 Mnohonárodná skupina v Brezinách

Mnohonárodná bojová skupina NATO na Slovensku sa pravidelne prezentuje na verejnosti. V obci Breziny sa uskutočnila už desiatu statická ukážka výzbroje a výstroja MN BG SVK. Brezinčania si so záujmom prezreli výstroj, zbrane a vozidlá českých, nemeckých, amerických a slovinských príslušníkov bojovej skupiny, pôsobiacej na Slovensku, dozvedeli sa veľa nového o ich živote a práci.

Jozef Žiak, Miloslav Ščepka

Foto: MN BG SVK, OS SR,
57. sam. oddiel, 14. tpr, 2. mb

Výcvik prekonávania vodných prekážok

Prekrižené zástavky nad hlavou

Bojové vozidlo pechoty sa na vodnom cvičisku zastavuje a nad hlavou veliteľa sa objavuje prekrižená žltá a červená zástavka. To je signál pre príslušníkov záchranej a uvoľňovacej skupiny. Od brehu sa veľkou rýchlosťou začína k vozidlu približovať čln. Okrem strojníka vojaka Alexandra Janikovského sú v ňom dvaja potápači, veliteľ a záchranár.

„Bol som nervózny, ale vo vode to zo mňa rýchlo opadlo a sústredil som sa. V takej chvíli nie je čas na nervozitu. Treba sa venovať riadeniu vozidla, udržiavať predpísanú rýchlosť a pozorne počúvať pokyny veliteľa.“

nadrotmajster Martin Moravský

Čln dorazil k BVP, dvaja potápači vyskakujú na vlhký a šmykľavý povrch vozidla a upevňujú ťažné laná. Medzitým sa priblížil plávajúci obrnený transportér PTS – 10. Laná z BVP jeho osádka pripojuje na transportér a záchranná operácia na vyslobodenie bojového vozidla s poruchou z vodnej prekážky prechádza do ďalšej fázy.

Vzpruha pred plavbami

Celú ukážku na brehu pozorne sledujú vodiči a velitelia vozidiel útvaru, ktorí mali v ten deň prekonať vodnú prekážku plávaním. Najmä tí, ktorých čaká premiéra vo vode. Medzi nimi aj vodič BVP desiatnik David Mervicz. V ozbrojených silách je už síce 12 rokov, ale doteraz pôsobil na kolesovej technike. „Je to dobrá psychická vzpruha pred plavbami. Uistili sme sa, že v každom prípade bude o nás postarané,“ skonštatoval. O niečo neskôr úspešne zvládol svoje prvé plavby.

Takáto ukážka zásahu záchrannej a uvoľňovacej skupiny sa na vodnom cvičisku v Centre výcviku Lešť uskutočňuje každé ráno pred začiatkom zamestnania. Dodáva všetkým cvičiacim potrebný pocit sebadôvery a bezpečia. Ešte pred tým sa však museli dokonale zladíť samotní príslušníci záchrannej a uvoľňovacej skupiny. Aj pre niektorých z nich to bola svojím spôsobom premiéra. Napríklad aj pre potápača vojaka Arnolda Ferenca z 901. ženijného práporu Sereď. „V rámci útvaru sme mali dôkladnú prípravu. Učil som sa od svojich starších kolegov. Zladili sme sa aj na samotnej Lešti. Aj tak som bol trochu nervózny pred svojím prvým zásahom na vode. Dopadol však výborne. Ani som nevnímal klzký povrch bojového vozidla či tanku. Získal som potrebnú sebadôveru. Každý ďalší deň som sa cítil sebaistejší,“ hovorí vojak, ktorý je v ozbrojených silách rok a pol.

Veliteľ záchrannej a uvoľňovacej skupiny (ZUS) poručík Radoslav Torjay najskôr musel zostaviť kolektív vojakov z rôznych útvarov. Okrem potápačov či strojníka člnu zo sereďského ženijného práporu v ňom boli napríklad príslušníci 20. práporu logistiky Prešov, michalovského ženijného práporu a niektorých ďalších zložiek. „Som rád, že záchranná skupina pracovala veľmi dobre pod velením rotného Pavla Turisa a uvoľňovacia pod taktovkou rotnajstra Richarda Ponika. Veľmi mi uľahčili moju premiéru vo funkcii,“ priznáva poručík Torjay.

Pod patronátom Levičanov

Celé zamestnanie v prekonávaní vodnej prekážky prebiehalo v tomto roku v gescii príslušníkov 1. mechanizovanej brigády Topoľčany. Jej veliteľ brigádny generál Alexander Kollárik pripomína, že riadením plavieb a brodov, ktoré sa uskutočnili od 2. do 12. októbra, bol poverený veliteľ 13. mechanizovaného práporu Levice podplukovník Miroslav Osif. „Svojej úlohy sa zhostil veľmi dobre. Príprava jednotlivých pracovísk a zamestnaní bola kvalitná. Čo sa týka výcviku a výsledkov vodičov našej brigády, vodiči a velitelia úlohy splnili. Aj napriek tomu, že v útvaroch postupne dochádza k prirodzenej obmene aj na miestach vodičov BVP a naši vojaci plnia v súčasnosti i mnohé ďalšie úlohy, napríklad v spolupráci s Policajným zborom SR na hranici s Maďarskom. Na strane druhej stále cítim, že v posledných troch rokoch sa pre covid a plnenie ďalších požiadaviek veľmi intenzívne necvičilo. Preto vycvičenosť musíme v ďalšom období zvýšiť,“ konštatuje brigádny generál Kollárik.

Veliteľ levického práporu podplukovník Osif, ktorý dlhé roky pôsobil v nitrianskom mechanizovanom prápore, pripomína, že je veľmi dôležité, aby zručnosti v prekonávaní vodnej prekážky získali nielen noví vodiči, ale aby si ich obnovili a udržali aj starší. A ako to vyzerá v levickom prápore? „Zhruba 80 percent vodičov je skúsených. 20 percent tvoria noví vodiči, ktorým tieto schopnosti a zručnosti chýbali a získali ich teraz. Predpokladom na úspešné prekonanie vodnej prekážky je dokonalá príprava v domácej posádke. U nás technickú prípravu veľmi dobre riadili technici rôť. Práve kvalitná príprava, na ktorú sme nadviazali teoretickou i praktickou prípravou pred samotnými plavbami v podmienkach CV Lešť, sa nám vyplnila.“

< ANKETA > < ANKETA > < ANKETA > < ANKETA > < ANK

Podplukovník Miroslav Osif

veliteľ 13. mechanizovaného práporu Levice, riadiaci zamestnania:

„V pozícii riadiaceho zamestnania útvarov pozemných síl som bol po prvý raz. Jeho cieľom bolo udržať úroveň vycvičenosti vodičov a veliteľov, teda aj spôsobilosť pozemných síl v prekonávaní vodnej prekážky plavbou a brodením. Sústredili sme sa najmä na nových vodičov s cieľom precvičiť a osvojiť si potrebné praktické zručnosti. Celkovo sa na zamestnaní zúčastnilo 116 vodičov a z nich výborne splnilo úlohu 83. S výsledkom som spokojný.“

Major Tomáš Korobanič

zástupca veliteľa 14. tankového práporu Trebišov:

„Postupná obmena personálu sa nevyhla ani nášmu práporu po vytvorení 4. tankovej roty na Leopardoch. Preto som rád, že všetci naši vodiči získali pri prekonávaní vodnej prekážky brodením tanku T-72 výborné hodnotenie. Budúci rok by mali spomínané úlohy plniť aj osádky našich tankov Leopard 2A4, ktoré momentálne prechádzajú rôznymi fázami prípravy.“

Veliaci poddôstojník práporu v zastúpení nadrotmajster Martin Moravský priznáva, že pred plavbami, ktoré organizoval ich prápor, sa venovali dokonalej príprave techniky. Podľa neho problémov nebolo málo. „Predsa len technika má už svoje roky. S náhradnými dielcami to tak isto nie je vždy ružové. Ale na samotných plavbách sa ukázalo, že techniku sme pripravili dobre. Vozidlá boli dokonale utesnené a záchranná uvoľňovacia skupina výborne pripravená. Noví vodiči sa postupne pri plnení úlohy zbavovali stresu. Niekedy síce celkom dobre neodhadli rýchlosť vozidla vo vode, ale aj to patrí k učeníu,“ hovorí. Ako si spomína na svoje prvé plavby? „Bolo to ešte v roku 2004. Takisto som bol nervózny, ale vo vode to rýchlo zo mňa opadlo a sústredil som sa. V takej chvíli naozaj nie je čas na nervozitu. Treba sa venovať riadeniu vozidla, udržiavať predpísanú rýchlosť, pozorne počúvať pokyny veliteľa. V prvej chvíli pri vchádzaní BVP do vody som bol síce prekvapený, že sa potopilo trochu viac, ako som čakal, ale to bol len okamih. Možno pre lepšiu prax vodičov by bolo dobré, keby sa takéto zamestnanie robilo častejšie. Škoda, že vodné cvičisko máme len jedno.“

Počasie hralo do karát

Také pekné, príjemné, zväčša slnečné počasie nezažil na Lešti pri plavbách za posledných 25 rokov. Aj to prispelo k dobrej atmosfére pri zamestnaniach. Nadrotmajster Moravský dopĺňa, že pred plavbami a brodmi musia vodiči spĺňať určité predpoklady. Musia mať najazdených minimálne 70 km za posledných 12 mesiacov. U tankov vodiči musia úspešne absolvovať aj špeciálnu lekársku prehliadku, výcvik s dýchacím prístrojom ZP – 10 a musia mať splnené cvičenia na vodnom trénažeri.

Vodič BVP desiatnik Filip Dudáš z levického práporu absolvoval na vododrome svoje druhé plavby v živote. Aké boli? „Tento rok sa mi oveľa lepšie plávalo ako minulý. Aj preto, lebo bolo pekné počasie, pokojná vodná hladina. Minulý rok ma pri premiére čakala hmľa, vietor a dážď. Viditeľnosť bola na hrane. Aj keď, samozrejme, vodič toho vo vode veľa nevidí. Riadi sa pokynmi veliteľa. Bolo to teda lepšie, ako pred rokom, ale sú tam stále veci, s ktorými som nespokojný. Napríklad slalom. Na poslednej bójke som bol nepresný. Dovtedy som tri predchádzajúce prešiel bez problémov. Rovnako aj garáž. Časový limit sme síce splnili, ale mohlo to byť lepšie,“ konštatuje desiatnik Dudáš.

Slobodník Matej Chovanec je pomocník riadiaceho na východiskovej čiare. Starší odstrelávač 11. mechanizovaného práporu Martin bol na plavbách po prvý raz. „Je to pre mňa zaujímavá skúsenosť. Mojou úlohou je vykonať dôkladne obhliadku bojového vozidla pred jeho štartom na plnenie úlohy. Musíme urobiť skúšku spojenia, či správne funguje. Práve so spojením býva občas problém. Na vodičoch, ktorí idú do vody po prvý raz, celkom zreteľne vidím stres, ale po plavbe už prichádzajú spokojní.“

Text a foto: Jozef Žiak

ETA > < ANKETA > < ANKETA > < ANKETA > < ANKETA >

Poručík Radoslav Torjay
veliteľ čaty, 902. ženijný prápor Michalovce, veliteľ ZUS:

„V ozbrojených silách som len dva roky a preto bola funkcia veliteľa záchrannej uvoľňovacej služby pre mňa veľkou výzvou. Viedol som tím zložený z príslušníkov viacerých útvarov. Som rád, že sme sa veľmi rýchlo zohrali. Dokázali sme každodennou praktickou ukážkou záchrany cvičiacich z vodnej hladiny v úvode zamestnania vzbudiť v cvičiacich pocit, že keď to bude potrebné, tak sa dokážeme postarať o ich bezpečnosť.“

Desiatnik Juraj Jonáš
vodič BVP, 12. mechanizovaný prápor Nitra:

„Vo vode som bol už viac ako desaťkrát. Keď si spomeniem na svoje prvé plavby, tak celkom prirodzene nechýbal stres a určité obavy. Ale všetko prebehlo úspešne. Dnes sa snažím svojich mladších kolegov, ktorí takýto pocit prežívajú pred prvými plavbami, čo najlepšie motivovať. Aj keď im nezakrývam, že bojové vozidlo sa predsa len trochu inak správa vo vode, ako na suchu. Pripomínam im, aby sa upokojili, neboli splašení. Zbytočne sa nenaháňali, lebo keď pôjdu na druhý prevodový stupeň, časovú normu bez problémov zvládnu.“

Minister obrany v Kyjeve

Minister obrany SR Martin Sklenár sa v Kyjeve zúčastnil na medzinárodnom fóre obranného priemyslu DFNC1. Súčasťou slovenskej delegácie boli zástupcovia slovenských spoločností, ktoré majú potenciál uplatniť sa na ukrajinskom a medzinárodnom trhu. Cestu využil aj na stretnutia s najvyššími ukrajinskými predstaviteľmi prezidentom Volodymyrom Zelenským a ukrajinským ministrom obrany Rustemom Umerovom. „Slovensko patrilo medzi prvé krajiny, ktoré vyjadrili jasnú podporu Ukrajine aj prostredníctvom náročných rozhodnutí o poskytnutí vojenskej pomoci, a to vrátane pre Ukrajinu významnej techniky, ktorá má v rukách ukrajinských obrancov schopnosť chrániť životy,“ pripomenul minister M. Sklenár. Rokovanie s ministrom Rustemom Umerovom bolo venované najmä aktuálnej situácii na bojisku a tiež aktuálnym potrebám ukrajinských ozbrojených síl vrátane vojenskej pomoci, výcviku a ďalších foriem podpory.

Foto: MO UA

Prvá Patria je zdravotnícka

Rezort obrany predstavil prvé zo 76 bojových obrnených vozidiel Patria AMVXP 8×8, ktoré absolvuje finalizáciu slovenskými spoločnosťami. Prezentácia vozidla v modifikácii pre zdravotnícke účely sa uskutočnila v prítomnosti ministra obrany Martina Sklenára, štátneho tajomníka rezortu Mariana Majera a náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generála Daniela Zmeka. Zúčastnili sa na nej aj veľvyslanec Fínska Pasi Tuominen, zástupcovia výrobcu Patria Land Oy a hlavného subkontraktora – slovenskej štátnej akciovej spoločnosti KONŠTRUKTA-Defence. Dovedna bude do roku 2027 dodaných 76 vozidiel Patria AMVXP 8×8, pričom v základnej bojovej verzii bude 60 z nich, desať bude v zdravotníckej verzii a šesť kusov bude veliteľských. Finalizácia vozidiel sa uskutoční na Slovensku, čím zapojenie slovenského obranného priemyslu dosiahne prinajmenšom 40 percent. Stále platí aj zámer spoločnosti Patria Land Oy presunúť výrobu niektorých komponentov na Slovensko.

Foto: Jakub Neubauer

Deň hrdinov Dukly

Pri príležitosti Dňa hrdinov Karpatsko-duklianskej operácie si 6. októbra ich pamiatku a odvahu v mene rezortu obrany pri Pamätníku československého armádneho zboru na Dukle, ale tiež pri pamätníkoch vo Svidníku, uctili minister obrany Martin Sklenár a štátny tajomník Marian Majer s náčelníkom Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálom Danielom Zmekom.

Kríž skromnému hrdinovi

Minister obrany odovzdal 2. októbra in memoriam Pamätný kríž vojnového veterána príbuzným príslušníka protinacistického odboja Vladimíra Chovana. Ten počas druhej svetovej vojny pôsobil v ilegálnom odboji, po vypuknutí SNP sa stal príslušníkom 1. čs. armády na Slovensku a po

potlačení Povstania členom partizánskej skupiny Jegorov. Bol vyznamenaný Československým vojnovým krížom 1939 a medailami Rád Slovenského národného povstania II. triedy, Za zásluhy I. stupňa, Za chrabrosť pred nepriateľom a partizánskou medailou SNP. Po vojne sa mu však nikdy nedostalo uznania, lebo nevstúpil do komunistickej strany. Zomrel 11. októbra 1999.

Rezort začne rokovania

Ministerstvo obrany SR môže na základe rozhodnutia vlády SR začať rokovania o zabezpečení akvizície prvej etapy palebných prostriedkov protivzdušnej obrany. Rezort začne rokovať s vládou Poľskej republiky o prí-

prave zmluvných dokumentov potrebných na obstaranie prenosných kompletov protivzdušnej obrany MANPADS-36 veľmi krátkého dosahu Piorun. V rámci obstarania mobilného systému protivzdušnej obrany stredného dosahu MRS-AM-M získal rezort obrany mandát na rokovanie s vládou Izraela o súprave mobilného systému BARAK MX.

Konferencia MILMEDKON

Minister obrany Martin Sklenár vystúpil v rámci odbornej konferencie vojenského zdravotníctva MILMEDKON 2023 v priestoroch Akadémie ozbrojených síl generála M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši. Konferenciu zameranú na sprostredkovanie najnovších informácií z oblasti vojenského zdravotníctva tradične zorganizoval veliteľ vojenského zdra-

votníctva – hlavný lekár Ozbrojených síl SR brigádny generál Roman Jantoš v spolupráci s riaditeľom Ústrednej vojenskej nemocnice SNP – FN Ružomberok Róbertom Rusnákom a Slovenskou lekárskou spoločnosťou.

O Ukrajine, Izraeli aj Kosove

Minister obrany SR Martin Sklenár sa 11. a 12. októbra zúčastnil na rokovaní ministrov obrany členských krajín NATO v bruselskom sídle Aliancie.

Ministeriál sa začal prvým formálnym rokovaním Rady NATO-Ukrajina na úrovni ministrov obrany od jej vzniku na summite vo Vilniuse v júli tohto roka. Ukrajinu na tomto stretnutí zastupoval minister obrany Rustem Umerov. Oficiálnemu začiatku stretnutia spojeneckých šéfov obrany predchádzalo už 16. stretnutie Koordináčnej skupiny na podporu Ukrajiny (tzv. Ramsteinský formát) a to aj za účasti prezidenta Volodymyra Zelenského.

Aktuálne bezpečnostné výzvy

V úvode prvého rokovacieho bloku vystúpil prostredníctvom videokonferencie izraelský minister obrany Yoav Gallant, ktorý ministrom obrany priblížil aktuálnu situáciu v súvislosti s bezprecedentnými teroristickými útokmi hnutia Hamas na územie štátu Izrael. Vzhľadom na to, že slovenské veľvyslanectvo v Tel Avive plní úlohy kontaktnej ambasády NATO v tejto krajine, šéf slovenského rezortu obrany vystúpil v mene Bulharska, ČR, Estónska, Litvy, Lotyšska a Rumunska.

Ústrednou témou druhej časti rokovaní bola zostava odstrašenia a obrany Aliancie s dôrazom na východné krídlo NATO. Počas záverečného zasadnutia sa ministri venovali misiám a operáciám NATO a spoločne s predstaviteľmi EÚ prebrali aj ďalšie aktuálne bezpečnostné výzvy na západnom Balkáne či v ďalších strategicky dôležitých regiónoch pôsobenia.

V súvislosti s novými obrannými plánmi Aliancie, schválenými počas júlového summitu NATO vo Vilniuse, minister Sklenár zdôraznil potrebu ich plnohodnotného naplnenia jednotkami a ich pravidelného precvičovania. „Členstvo v NATO dáva Slovensku najlepšie bezpečnostné a obranné záruky. Všetci členovia NATO sú pripravení poskytnúť potrebné sily a prostriedky na to, aby systém kolektívnej obrany fungoval naplno aj v zmenenej bezpečnostnej situácii,“ uviedol minister Sklenár.

Ukrajina v centre

Ministri prediskutovali aj otázky súvisiace s aktuálnou bezpečnostnou situáciou

na Blízkom východe, v Kosove či v Bosne a Hercegovine. Počas rokovaní sa zamerali na rozpracovanie línií podpory Ukrajiny v jej transformačnom procese smerujúcom k budúcemu členstvu v NATO. Jednoznačne vyjadrili nevyhnutnosť pokračovať v dohodnutých krokoch. „Sme svedkami nových bezpečnostných výziev – jednak v našom bezprostrednom susedstve a v posledných dňoch aj na Blízkom východe. Situácia na Ukrajine však z pochopiteľných dôvodov zostáva v centre našej pozornosti,“ uviedol minister Sklenár. Na rokovaní predstavil aktuálne kroky Slovenska na podporu Ukrajiny na bilaterálnej či aliančnej úrovni, medzi ktoré patria napríklad intenzívne aktivity obranného priemys-

lu smerujúce k zvýšeniu výrobných kapacít produkcie delostreleckej munície či pomoc v oblasti humanitárneho odminovania.

Spojenci spolu s ich ukrajinskými partnermi prediskutovali aj ukrajinské plány reforiem v bezpečnostnom sektore, boji proti korupcii, v oblasti posilnenia transparentnosti, ako aj ďalšie reformné kroky, ktoré podmieňujú budúce členstvo Ukrajiny v NATO.

Foto: NATO

Vojenské vysoké školstvo jubiluje

Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši je jedinou vojenskou vysokou školou na Slovensku, ktorá poskytuje vzdelanie a prípravu budúcim dôstojníkom a odborníkom pre potreby ozbrojených síl a iných bezpečnostných zložiek. Tento rok si pripomína 50. výročie existencie vojenského vysokého školstva na Liptove.

Pri tejto príležitosti sa 12. októbra konali v priestoroch akadémie oficiálne oslavy, na ktorých sa zúčastnili aj štátny tajomník ministerstva obrany Marian Majer, generálny tajomník Služobného úradu MO SR Peter Kozák a zástupca náčelníka GŠ OS SR genpor. Peter Babiar. „Za 50 rokov svojej existencie vojenské vysoké školstvo na Liptove vychovalo

stovky, ba tisíce odborníkov, ktorí pracujú nielen v Ozbrojených silách SR, ale aj v civilnom sektore. Významnou mierou tak prispeli a prispievajú k budovaniu bezpečnosti našej vlasti, za čo im patrí veľké poďakovanie,“ uviedol štátny tajomník rezortu obrany Marian Majer.

Ako zdôraznil rektor akadémie docent Jozef Puttera, AOS nie je len vojenskou vysokoškolskou vzdelávacou inštitúciou. „Predstavuje zároveň miesto, kde sa formuje charakter. Tu sa poslucháči učia lojalite, odvahe a oddanosti demokratickým hodnotám, ktoré tvoria základy nášho štátu. Je to miesto, kde sa šíri povedomie o dôležitosti, ale aj cene mieru a bezpečnosti nielen pre našu krajinu, ale aj pre celý svet,“ uviedol J. Puttera. Zároveň verí, že AOS bude pokračovať v plnení svojich úloh ako medzinárodného vojenského vzdelávacieho centra. „SR v súčasnosti potrebuje kvalifikovaných a dobre pripravených profesionálnych vojakov viac ako kedykoľvek predtým,“ doplnil.

Foto: Jakub Neubauer

Minister obrany SR a mesačník OBRANA
vyhlasujú
pre študentov stredných a vysokých škôl

XIX. ROČNÍK

LITERÁRNEJ SÚŤAŽE

POVIEDKA alebo ÚVAHA
v slovenskom jazyku
na tému

**„OBRANA VLASTI
JE POVINNOSŤOU
A VECOU CTI“**

(Ústava SR, článok 25/1)

súťažné kategórie **STREDOŠKOLÁCI** a **VYSOKOŠKOLÁCI**
rozsah od **1 000** do **5 000 ZNAKOV** (vrátane medzier)

Súbory vo formátoch DOC, DOCX, ODT alebo PDF
posielajte na email **SUTAZ@MOD.GOV.SK**

spolu s **ÚDAJMI O AUTOROVI** (meno a priezvisko, adresa, škola, vek)
a **SO SÚHLASOM SO SPRACOVANÍM OSOBNÝCH ÚDAJOV**
DO KONCA NOVEMBRA 2023.

Súťažné práce vyhodnotí porota zložená z členov redakcie Obrana,
príslušníkov Ozbrojených síl SR a zamestnancov Ministerstva obrany SR.

Víťazov v každej kategórii odmeníme hodnotnými cenami
a finančnými prémiami 500, 400 a 300 eur.

Verejnosť rozhodne o **CENE ČITATEĽOV** hlasovaním na sociálnej sieti.

Víťazné práce uverejní mesačník OBRANA.

PODROBNOSTI A FORMULÁRE GDPR NÁJDETE NA WWW.MOSR.SK/SUTAZ-2023/

Zdravotníci v uniforme

„Na fakulte vojenského zdravotníctva Hradec Králové Univerzity obrany Brno v šiestich ročníkoch študuje dovedna 40 našich kadetov. Pevne verím, že ak by sa nám takýto počet podarilo udržať, práve oni sa stanú kostrou vojenského zdravotníctva,“ konštatuje veliteľ vojenského zdravotníctva – hlavný lekár Ozbrojených síl SR brigádny generál MUDr. Roman Jantoš.

Brigádny generál Roman Jantoš dodáva, že hoci od roku 2019 začal záujem o lekársku službu v ozbrojených silách rásť, už tento rok je trend opačný. „Počty za roky 2019 – 2022 vzbudzovali optimizmus, no v rokoch 2022 – 2023 počet odchádzajúcich lekárov opäť prevyšuje počty prijatých. Žiadosti o prepustenie zo služobného pomeru podávajú nielen lekári, ktorí dovŕšili maximálny vek pre službu v ozbrojených silách, alebo už splnili podmienky na priznanie výsluhového dôchodku, ale aj služobne mladší.“ Tento stav súvisí s úpravou miezd lekárov v civilnom sektore, kde od 1. januára tohto roka platy výrazne vzrástli.

Internisti, chirurgovia, farmaceuti

Samozrejme, počet vojenských lekárov je len jednou z tém, ktoré vojenské zdravotníctvo rieši. Situácia sa v tejto oblasti od roku 1993 postupne zhoršovala, až sa stala kritickou. Rezort od rozdelenia federácie mohol začať opäť vysielat študentov na kráľovohradeckú vojenskú lekársku fakultu až po prijatí zákona 281 v roku 2015. „Prvých dvoch novodobých absolventov promovali práve v tomto roku.“ Momentálne praxujú na klinike vnútorného lekárstva Ústrednej vojenskej nemocnice – FN v Ružomberku. Začali postgraduálnu prípravu v odbore všeobecné lekárstvo na Slovenskej zdravotníckej univerzite Bratislava. „Pravdaže, veľmi radi medzi nami vítame ďalších štyroch mladých lekárov, ktorí promovali na civilných lekárskech fakultách.“ Po skončení základného výcviku v Martine absolvujú dôstojnícky kurz a po jeho

Brigádny generál Roman Jantoš

skončení, tak ako všetci začínajúci lekári, začnú atestačný proces.

„Dnes v rezorte obrany slúži 75 vojenských lekárov, ale stále nám ich chýba 85,“ porovnal Roman Jantoš. „V ozbrojených silách aj na ministerstve obrany potrebujeme najviac kolegov v odbornosti všeobecné lekárstvo pre dospelých. O túto špecializáciu je malý záujem aj v civile, aj tam ich chýba približne 350.“

A aké sú ďalšie špecializácie vojenských lekárov? „Pôsobia v oblasti chirurgie, anestéziológie, intenzívnej a urgentnej medicíny, vnútorného lekárstva, neurológie, röntgenológie, traumatológie, ortopedie. Máme však aj špecialis-

tov zobrazovacích metód, veterinárnych lekárov, doktorov prírodných vied či farmaceutov.“

Študenti vojenského lekárstva v Hradci Králové majú ako kadeti prípravnej štátnej služby na Slovensku plne hrazené celé štúdium, ubytovanie, stravu a ďalšie benefity. „Majú skrátka zabezpečený všetok komfort, aby sa mohli venovať štúdiu,“ poznamenáva generál Jantoš. Aj atestačný proces, ktorý absolvujú mladí lekári a ktorý podľa špecializácie trvá od štyroch do piatich rokov, opäť plne hradia ozbrojené sily.

A prečo práve v nich vidí budúcu kosť vojenského zdravotníctva? „Verím,

Nikolas a Martin

„**N**a vojenskej medicíne ma fascinovalo práve to, čo je navyše oproti bežnému lekárstvu. Teda špecifiká urgentu, možné nasadenie a ďalšie súvislosti, ktoré sa viažu k armáde,“ povedal nám poručík MUDr. Nikolas Peťovský, jeden z dvojice prvých lekárov, ktorí toto leto ako kadeti našich ozbrojených síl získali diplom z medicíny na Fakulte vojenského zdravotníctva Univerzity obrany Brno, pričom štúdium absolvovali na Lekárskej fakulte Karlovej univerzity v Hradci Králové. Rodáka z Bánoviec nad Bebravou na toto štúdium upozornil bývalý profesionálny vojak, ktorý ho na

Prvá zdravotnícka Patria

že ak nastúpili na vojenskú medicínu hneď po maturite, majú vzťah práve k nej. Že povolanie v ozbrojených silách vidia ako dlhodobé, respektíve celoživotné.“ Pravdaže, rovnako dobrí môžu byť aj lekári z civilu. Lenže tu ide o výdrž. Boli obdobia, keď uniformu oblieklo niekoľko desiatok absolventov civilných lekárskech fakúlt ročne, ale ak armáda dočasne nestíhala dorovnávať lekárske platy s civilom, rýchle ju opäť vyzliekli. Naopak, mnohí z tých, ktorí začali štúdium vojenskej medicíny v Hradci Králové ešte v ére Československa, sú stále súčasťou vojenského zdravotníctva.

Nelekársky personál

Keď sa generála Jantoša pýtame na naplnenosť v oblasti stredného zdravotníckeho personálu, poznamená, že otázka nie je celkom korektná. „Dnes nehovoríme o strednom zdravotníckom personáli, pretože aj značná časť profesií, ktoré sme doň pred rokmi zaradili, už potrebuje vysokoškolské vzdelanie. O zdravotných sestrách, laborantoch, záchranároch a niekoľkých ďalších pozíciách preto hovoríme ako o nelekárskom zdravotníckom personáli. Tu máme tabuľkový počet takmer päťsto pozícií a naplnenosť je dobrá, približne 80 percent.“

Tento stav vyplýva aj z priaznivého odmeňovania vojakov v nelekárskych odbornostiach. A ako sa stať nelekárskym vojenským zdravotníkom? „Ak

je pozícia voľná, Personálny úrad OS SR vypíše výberové konanie. Záujemca, ktorý spĺňa požadované predpoklady a prejde psychologickými testami, previerkami fyzickej zdatnosti, aj zdravotnou prehliadkou, môže byť vybratý do základného vojenského výcviku. Po jeho úspešnom absolvovaní je zaradený do útvaru a čakajú ho odborné kurzy.

Čakajúce ambulancie

Dedičstvo zákonov, ktoré sa v roku 2005 necitlivo dotkli vojenského zdravotníctva, pretože bolo vyradené zo systému verejného zdravotníctva, sa postupne darí prekonávať. „Napríklad od januára vstúpila do platnosti novela zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov, kde už je zákonom povolená neodkladná zdravotnícka preprava. Takže po koordinácii s operačným strediskom záchrannej zdravotnej služby môžeme robiť prevozy pacientov v životoch ohrozujúcich stavoch. V rámci optimalizácie siete nemocníc sa nám v pripomienkovom konaní podarilo dostať do zákona, že aj poľné nemocnice, z ktorých jednu máme a ďalšie budujeme, môžu byť po dohode medzi ministerstvom obrany a zdravotníctva zaradené do siete poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. Čo nás ešte len čaká, je zaradiť medzi poskytovateľov zdravotnej starostlivosti aj práporné obväziská. Tam však narážame na nedostatok lekárov, bez ktorých to nedokážeme realizovať.

Problémom je aj financovanie takejto zdravotnej starostlivosti, prípadne jej úhrad zo zdrojov verejného zdravotného poistenia. Cieľom je dosiahnuť stav, ktorý tu bol pred rokom 2004, keď sme mohli v jednotlivých obväziskách vykonávať ambulantnú činnosť.“ Špecifickú zdravotnícku starostlivosť, napríklad počas výcviku či nasadenia v zahraničí, si ministerstvo obrany hradí z vlastných zdrojov aj naďalej. Od liekov cez prístroje až po personál.

Rekonštruované aj nové

„Musím povedať, že prebieha viacero investičných aktivít. Našťastie. No na druhej strane, ak sa za tri desaťročia toho neurobilo veľa – a ak sa táto snaha teraz koncentruje do úzkeho časového obdobia, pričom počet ľudí je ten istý – ohrozuje to kvalitu aj termíny.“

Vojenským zdravotníkom sa už podarilo rekonštruovať niektoré skladovacie a kancelárske priestory v Liptovskom Mikuláši-Ondrašovej. Vláda začiatkom jesene schválila rekonštrukciu takzvaného malého areálu ÚVN, čo je vlastne dlho nevyužívaná budova nemocnice, kde v minulosti sídlili detské a novorodenecké oddelenie, gynekológia a pôrodníctvo. „Ministerstvo obrany by do konca roka mohlo začať výber zhotoviteľa diela, projektová dokumentácia je už odovzdaná.“ Investícia by mala predstavovať 11,4 milióna eur. „Snažíme sa šetriť rezortné rozpočtové prostriedky, takže v spolupráci s MO SR sme požiadali o financovanie prostriedkov z Fondu obnovy, z ktorého by sme mohli čerpať prostriedky až do 10 miliónov eur.“ Po dokončení rekonštrukcie bude budova slúžiť ako sídlo Veliteľstva vojenského zdravotníctva. „Priestory, ktoré momentálne využívame, bude mať k dispozícii ružomerská ÚVN.“

V rámci revitalizácie poľnej nemocnice ROLE 2 Enhanced sa podarilo vymeniť všetky stanové dielce. Komplexná výmena prístrojového vybavenia sa začala tohto roku dodaním zdravotníckej techniky z prostriedkov štrukturálnych fondov EÚ za milión eur. „Revitalizácia

gymnázium učil telocvik. „Obrátil som sa na vtedajší Úrad hlavného lekára, boli veľmi ústretoví – a potom to už zapadalo jedno do druhého. Hoci pravda je aj taká, že skúšky na fakultu mi dali zabrať. Popri samotnom náročnom štúdiu medicíny som sa musel sústreďovať aj na výcvik či kurzy, ktoré boli súčasťou vojenského programu štúdia medicíny. No aspoň nebola nuda, tým skôr, že ma to bavilo,“ usmial sa Nikolas, ktorý svoju budúcnosť lekára vo vojenskej uniforme vidí najskôr v chirurgii.

Zľava Martin Meliš a Nikolas Peťovský ako medici počas záchranného výcviku

S vybavením zdravotníckej Patrie sa oboznamuje zástupca hlavného lekára OS SR plukovník MUDr. Jaroslav Jakub

pokračuje z rozpočtu obrany. Centrálny register zmlúv zverejnil 20. októbra kúpno-predajné zmluvy na zdravotnícku techniku pre poľnú nemocnicu vo výške 2,8 milióna eur. Dodávky tejto techniky očakávame v najbližších troch mesiacoch. Máme tiež obstaráť dve nemocnice ROLE 2 Basic, z toho jednu už na budúci rok. Je to nemocnica nového typu, akú zatiaľ nemáme. Požiadavku už ozbrojené sily odovzdali sekcií modernizácie ministerstva obrany, kde bude projektový tím pracovať na detailnej špecifikácii. Zdravotníci pre svoje poľné nemocnice a obväziská obstarávajú aj ambulantný a nemocničný informačný systém, aby bol kompatibilný s tým, ktorý sa bude používať v Ústrednej vojenskej nemocnici. To nám okrem iného umožní aj využívanie možnosti telemedicíny v prípade nasadenia v zahraničí.“

Modernizuje sa aj identifikačná databáza nazývaná biobanka, do ktorej v súlade so zákonom od každého vojaka pre potreby identifikácie odoberajú odtlačky prstov, vzorku DNA a panoramatickú snímku chrupu. Záznamy sa uchovávajú sto rokov. Projekt by mal byť hotový do konca budúceho roka.

Vozidlá pre zdravotníkov

Rezort tiež vypísal dôležitú súťaž na neobrnené sanitné vozidlá. „Takzvaný program Zdravotnícke odsunové vozidlo je v celkovej sume asi 42 miliónov

eur.“ Už v roku 2008 vtedajší veliteľ vojenského zdravotníctva plukovník Vladimír Lengvarský (neskôr minister zdravotníctva SR, brigádny generál vo výslužbe a súčasný zástupca riaditeľa ÚVN-FN Ružomberok) povedal: „Napriek intenzívnej snahe nášho veliteľstva sa nám nepodarilo dosiahnuť nič v oblasti odsunovej zdravotníckej techniky. Jej súčasný stav je na hranici únosnosti. Techniku, ktorej konštrukcia pochádza z 50. rokov minulého storočia, môžeme dnes používať na prevoz materiálu, no nie na poskytovanie zdravotnej starostlivosti.“

„Tešíme sa, že nám prišlo prvé sanitné obrnené vozidlo 8x8 Patria, pričom v prvej fáze by ich malo byť desať,“ pokračuje generál R. Jantoš. Konkretizuje: „Všetky budú v špeciálnej verzii so zvýšenou zdravotníckou nadstavbou. Prichádzajú kompletne vybavené. Súčasťou dodávky sú defibrilátory, monitory, infúzne pumpy, dýchacie prístroje, rozvody kyslíka a ďalšie súčasti. Na nás ostáva spotrebný zdravotný materiál či lieky – a zvládnutie vozidla ako takého. Na to sa však už roky tešíme.“

Profesia a poslanie

„Naše veliteľstvo bolo predtým úradom, ktorý mal v podstate civilnú štruktúru, čo nám aj v prípade pandémie Covid-19 komplikovalo súčinnosť s inými súčasťami ozbrojených síl, lebo majú inú štruktúru,“ odpovedá Roman Jantoš na otázku, čo im prinieslo nedávne zriadenie Veliteľstva vojenského zdravotníctva. „Pre nás je táto zmena zásadná. Môžeme efektívnejšie a bez potreby ad hoc zriaďovania skupín komunikovať s ostatnými zložkami ozbrojených síl, najmä v oblasti plánovania, výcviku a riadenia operácií. To všetko zefektívňuje našu prácu a zlepšuje jej výsledky.“

Informácie o najnovších trendoch získavajú vojenski zdravotníci aj na medzinárodnej scéne: „V rámci NATO je najvyšším zdravotníckym orgánom tzv. COMEDS, výbor náčelníkov zdravotníckych služieb NATO. Zasadá dvakrát do roka. Má pracovné skupiny a expertné

panely. V nich sa na odbornej úrovni riešia problémy vrátane štandardizácie, postupov, výcviku a interoperability. Vo výboroch a pracovných skupinách COMEDS máme svojich zástupcov. Môžeme tak na základe národných špecifik napríklad ovplyvňovať obsah štandardizačných dohôd,“ zdôrazňuje generál Jantoš. „Nevyhnutná je aj bilaterálna spolupráca, predovšetkým s Armádou ČR.“ Pripomína tiež dôležitosť cvičení Vigorous Warrior, ktoré sa konajú v dvojročnom cykle a sú jediným zdravotníckym cvičením NATO.

„V odbornosti vojenských lekárov a nelekárskeho personálu v porovnaní s partnermi nezaostávame a v technickom zázemí ich celkom slušne dobiehame.“

brigádny generál MUDr. Roman Jantoš
veliteľ vojenského zdravotníctva
– hlavný lekár Ozbrojených síl SR

„Vysielame ľudí do odborných kurzov. Napríklad do Centra výnimočnosti pre vojenskú medicínu v Budapešti. V poslednom období rozvíjame aj vzťahy so zdravotníckou súčasťou partnerskej Národnej gardy štátu Indiana. Skrátka – pokiaľ ide o odbornosť vojenských lekárov a nelekárskeho personálu, v porovnaní s našimi partnermi nezaostávame a v technickom zázemí ich celkom slušne dobiehame. Tým viac si cením prácu kolegov, ktorí vedeli vydržať v časoch, keď nebolo celkom sľučné – a pre ktorých je ich profesia zdravotníka v uniforme nielen prácou, ale aj poslaním.“

Pavol Vitko

Foto: autor, Jakub Neubauer

„Lekárom som chcel byť od detstva, ale že by som bol lekárom vojenským, to mi ani nezišlo na um,“ spomenul **poručík MUDr. Martin Meliš**, rodák z Liptovského Mikuláša. Lenže – jeho tatko bol kedysi výkonný poddôstojník na Akadémii ozbrojených síl. Práve

on mu v maturitnom ročníku sprostredkoval informáciu, že Ozbrojené sily SR plánujú nanovo vyslať svojich kadetov študovať vojenskú medicínu v Hradci Králové, tak ako sa dialo do rozpadu československej federácie. S tým, že vysielajúcou školou bude naša Akadémia ozbrojených síl. „My sme mali vlastne dvoje štátnic, dvoje promócií a mám aj dva diplomy,“ usmial sa Martin. „Ten prvý je z Fakulty vojenského zdravotníctva Univerzity obrany Brno, ktorá zastrešuje vojenskú oblasť štúdia. Druhý nám vydala Lekárska fakulta Karlovej univerzity so sídlom v Hradci Králové, kde sme absolvovali podstatnú časť bežného medicínskeho štúdia,“ dodal mladý vojenský lekár, ktorý už počas štúdia inklinoval skôr k interným odborom.

Na začiatku je ľudskosť

Zriaďovateľom Ústrednej vojenskej nemocnice SNP Ružomberok – FN je rezort obrany. V súčasnosti nemocnica žije najmä v znamení modernizácie. Aj o tej sme sa rozprávali s jej riaditeľom doc. MUDr. Robertom Rusnákom, PhD.

Kedže financovanie sa rieši spravidla „až“ na prvom mieste, ako sa vyvíjal v ostatných rokoch váš rozpočet?

Stúpa. Tento rok bol najvyšší, ale nemocnica, podobne ako každé zdravotnícke zariadenie, má aj tak s financiami problém. Platby od zdravotných poisťovní, ktoré sú hlavným príjmom nemocnice, nie úplne kopírujú potreby zdravotníckych zariadení a nákladovosť liečby pacientov. Aj preto, lebo metódy liečby idú dopredu, sú inovatívne, kvalitnejšie, modernejšie, no tiež finančne náročnejšie. Preto je pozitívne, že naša nemocnica kombinuje financovanie zo zdravotníckych poisťovní do istej miery ešte s financovaním z ministerstva obrany.

Darí sa vám získavať aj eurofondy?

Tento rok sme v získavaní zdrojov z EÚ boli úspešní a z európskych peňazí sme získali najväčší príspevok, aký sa v histórii nemocnice realizoval. Pamätáte sa, že 17. októbra 2021 bolo po požiarí na streche chirurgického pavilónu výrazne poškodené jedno krídlo pavilónu a znefunkčnená takmer polovica budovy. Brušná chirurgia, časť cievnej chirurgie, neurochirurgia, ARO či rehabilitácia zostali bez lôžkového fondu. Museli sme hľadať alternatívne riešenia a rôz-

nym spôsobom redislokovat viaceré oddelenia či časti oddelení v rámci celej nemocnice. Je dôležité povedať, že náročnejšie podmienky na prácu všetci kolegovia zobrali nielen profesionálne, ale aj veľmi ľudsky. Preto hoci s menej lôžkami, ale aj tak sme zachovali zdravotnícku činnosť vo všetkých odboroch, čo je veľmi dôležité. Pravdaže, okamžite sme začali hľadať zdroje na rekonštrukciu. Navyše budova má už niekoľko desiatok rokov a je dávno technicky za zenitom. O to viac sme spokojnejší, že sa nám podarilo z eurofondov získať financie v objeme asi 17 miliónov, vďaka ktorým prebieha stavebno-technická rekonštrukcia. Rozšíria sa ambulancie, zmodernizujeme boxy pre pacientov na oddelení klinickej a intenzívnej medicíny, po starom ARO. V nadstavbe budovy navyše pribudne jedno plnohodnotné lôžkové poschodie, takže v konečnom dôsledku rozšírime lôžkový fond. Skrátka, zlepšíme zázemie personálu a prostredie pre pacientov.

A prístrojové vybavenie?

Na nákup zdravotníckej techniky a modernizáciu tej, čo už máme, sme využili časť finančných zdrojov z uvedených eurofondov. Za medicínsky najdôležitejšie a aj finančne najnároč-

nejšie považujem moderné vybavenie neurochirurgickej kliniky. Napríklad sa nám podarilo obnoviť špičkové predoperačné CT, ktorým naša nemocnica ako prvá na Slovensku disponovala už pred trinástimi rokmi, ale technicky zastaralo.

Čím je výnimočné?

Už na operačnej sále urobí pacientovi CT snímky, ktoré sa prenású do 3D navigácie a potom bez radiačnej záťaže operujeme napríklad chrbticu. Používame k tomu rôzne navigačné systémy, ale pointa je aj v tom, že CT zaktualizuje okamžitý stav a štruktúru spomenutej chrbtice a s pomocou neinvazívnych metód ideme s presnosťou 0,1 milimetra priamo tam, kde potrebujeme. Samozrejme, doplnili sme vybavenie ešte aj ďalších súčastí chirurgickej kliniky, krčnú aj internú kliniku a ďalšie pracoviská podľa technického stavu, potrieb a požiadaviek našich kolegov.

Prečo ste z troch vašich polikliník, ktoré sú v Sliači, Trenčíne a Bratislave, začali s rekonštrukciou prvých dvoch?

Začali sme so Sliačom, lebo poliklinika má svoj vek a je dôležité, aby sme kráčali s dobou. Očakávame príchod stíhačiek F-16 spolu s inštruktormi,

tak aby mali pripravené vhodné prostredie. Realizujeme napríklad obnovu logistického prostredia, vymieňame zatekajúcu strechu, neúsporné radiátory, interiérové osvetlenie. Energetickú náročnosť znižujeme aj fotovoltickými panelmi a tepelnými čerpadlami na streche budovy.

Čo sa zmenilo, keď sa z polikliniky v Sliaci stalo v roku 2021 letecko-lekárske centrum?

Z odborného medicínskeho hľadiska napríklad to, že poskytuje úzko špecializované zdravotnícko-diagnostické služby v prospech leteckého personálu rezortu obrany, ako aj z civilného sektoru. My sme ho na Sliaci mali aj predtým, ale už je certifikované tiež medzinárodne a klientov má z celej Európskej únie.

A rekonštrukcia v Trenčíne?

Súbežne so Sliacom ÚVN aj s podporou nášho zriaďovateľa, teda ministerstva obrany, naša finančné a ľudské kapacity na prvú etapu obnovy polikliniky v Trenčíne. Historicky je to veľmi pekná budova, ale používateľsky už pomerne náročná. Začalo sa interiérovými záležitosťami, v ďalšom kroku je zámer dokončiť exteriér, ako aj okolie polikliniky.

Počas vedenia rezortu zdravotníctva ministrom Rudolfom Zajacom v roku 2005 prijal parlament zákony, ktoré sa týkali aj vojenského zdravotníctva, takže desiatky vojenských lekárov museli takpovediac vyzliecť uniformu. Vráťane vás. Je v tomto smere nádej na posilnenie vojenského charakteru vašej nemocnice?

Myslím, že nemocnica nastúpila dobrý trend za môjho predchodcu brigádneho generála Vladimíra Lengvarského v rokoch 2020 – 2021, keď vytvoril novú organizačnú štruktúru s jasne definovanými vojenskými miestami. Po spomenutej reforme nebolo žiadne, nanajvýš zo dve či tri. Teraz ich máme systematizovaných 74 a v budúcom roku ich bude 80. Je pritom známe, že v Hradci Králové, aj v mojej alma mater, opäť študujú naši vojenský lekári a mám veľkú radosť, že prví dvaja od jesene už pracujú v našej nemocnici.

Kedy môže vojak alebo zamestnanec rezortu obrany pocítiť, že sem patrí, práve toto je zdravotnícke zariadenie preňho, lebo aj on je súčasťou rezortu obrany a jeho ozbrojených síl?

ÚVN je štandardným zdravotníckym zariadením, ktoré poskytuje službu všetkým pacientom. Nie všetko, čo by sme pre vojakov chceli zabezpečiť, napríklad čo sa týka poradia pri

vyšetreniach a podobne, nám dovoľuje legislatíva. Pre rezort obrany robíme viaceré druhy špeciálnych vyšetrení a máme aj oddelenie starostlivosti pre profesionálnych vojakov a vojenských veteránov. Samozrejme, riešime aktuálne aj akútne požiadavky z rezortu, týkajúce sa napríklad vyšetrení či hospitalizácie pri návrate z misií, alebo pri iných udalostiach. Rozbehli sme aj preventívne programy pre profesionálnych vojakov nad 50 rokov, zamerané na kardiovaskulárne a onkologické

Ak budeme pokračovať v uvedenom trende, nemocnica určite nebude zaostávať za medicínskymi trendmi 21. storočia, pričom má šancu patriť medzi najmodernejšie zdravotnícke zariadenia v Slovenskej republike.

vyšetrenia. Celkove však vojak pocíti benefit prostredníctvom toho, že prichádza do zariadenia, ktoré má skúsený kvalitný odborný personál, špičkové technické vybavenie a solidné logistické zázemie.

Aký je pomer vašich výkonov v prospech rezortu obrany?

Približne päť percent.

Aké sú vaše osobné ciele pri ďalšom riadení nemocnice?

Určite udržať v prvom rade pozitívny prístup zo strany každého, kto má s nemocnicou niečo spoločné. Bez optimistického a pozitívneho prístupu k akejkoľvek činnosti nedosiahnete úspechy. Samozrejme, ÚVN nežije v oáze alebo vo vesmíre. Máme aj nemalo problémov a napriek tomu, že rezort obrany k nim spolu s nami pristupuje veľmi pozitívne, cítime aj nejakú ľarchu z minulosti. Do obnovy budov, infraštruktúry a zdravotníckej techniky sa neinvestovalo koncepčne. Ideme však ďalej a posúvame sa dopredu. Ak budeme pokračovať v uvedenom trende, nemocnica nebude zaostávať za medicínskymi trendmi 21. storočia, pričom má šancu patriť medzi najmodernejšie zdravotnícke zariadenia v Slovenskej republike.

Na to však potrebujete aj stabilizovať personál.

Je to naša každodenná téma. Práca s personálom je náročnejšia a dnes si ľudia vedia definovať, v akých podmienkach a ako chcú pracovať. Je to však trend pozitívny a ako zamestnávateľ ho vnímam v dobrom. No vždy je to aj o dohode, lebo aj nemocnica má svoje limity. Snažíme sa však vytvárať také prostredie, aby u nás ľudia zostávali, aby boli motivovaní pre našu nemocnicu pracovať a aby k nej mali vzťah.

O tom, že sa to darí, svedčí zrejme aj to, že v rôznych klientskych anketách či porovnávaníach sa v ostatných rokoch umiestňujete na „medailových“ pozíciách.

Áno, je pravdou, že v posledných rokoch sa nám darí dosahovať v hodnotení nemocníc popredné miesta. Napríklad v tomto roku sa nám podarilo v troch z nich získať prvenstvo. Vďačíme za to najmä personálu našej nemocnice, vzťahu ľudí k práci a pacientom. Úplne na začiatku je ľudský prístup. Pacient až tak nevníma odbornú prácu, ale tú ľudskú si uvedomuje okamžite. Známy český chirurg so slovenskými koreňmi profesor Pafko nám na prednáške etiky hovoril, že pacient si z nemocnice odnáša dve J – „jizvu a jednaní“. Za týmto ľahkým bonmotom je obrovské kvantum každodennej práce celého personálu na všetkých úrovniach. Preto za celý manažment ÚVN ďakujem všetkým kolegyniam a kolegom, že sa nám darí pacientom pomáhať tak vďaka ich profesionalite, ako aj ľudskosti.

Pavol Vitko • Foto: autor

TÉMA

Chránit' Slovensko, chránit' Európu

„V čase pokračujúceho vojenského konfliktu na Ukrajine je v transatlantickom regióne základným predpokladom pre bezpečnosť a mier silný a dynamický obranný priemysel. Slovensko nechce v tejto úlohe zaostávať,“ povedal 3. októbra pri otvorení 10. ročníka Medzinárodného veľtrhu obrannej a bezpečnostnej techniky IDEB Defence & Security Bratislava minister obrany Martin Sklenár.

Motto veľtrhu, na ktorom sa zúčastnilo viac ako sto vystavovateľov zo 17 krajín, o dve viac ako v predchádzajúcom ročníku, bolo „Chrániť Slovensko, chrániť Európu.“ Odborným garantom bolo naše ministerstvo obrany. „Chrániť Európu neznamena na úkor Slovenska, ale práve naopak, pretože spolu sme silnejší,“ zdôraznil M. Sklenár. Na otvorení veľtrhu sa zúčastnil aj štátny tajomník MO SR Marian Majer, náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko, námestník ministerky obrany Českej republiky Daniel Blaškovec a ďalší hostia.

Tank, húfnica aj traktor

„Tento stroj je o niečom inom, ako ten predtým,“ porovnal rotmajster Erik Mazur zo 14. tankového práporu Trebišov, ktorý začínal na T-72 už v roku 2001 a teraz prešiel ako veliteľ tanku na nemecký Leopard. Ozbrojené sily totiž na IDEB-e predviedli aj svoju najnovšiu techniku a Leopard k nej patrí. „Veliteľ má oveľa lepší prehľad o bojisku a oproti T-72 dokáže z miesta veliteľa aj vystreliť. Strelec má jednoduchšie zapínanie stabilizátora a mieri na stred

cieľa, takže si nemusí vyratúvať takzvaný nadbeh, keďže to za neho urobí počítač,“ vymenoval niektoré z predností rtm. E. Mazur. „Má lepšie jazdné vlastnosti, vyšší výkon, je to super,“ dodal vodič tanku slobodník Norbert Valáštek.

Desiatnik Marek Alman zo zdravotnej základne v Liptovskom Mikuláši – Ondrašovej prezentoval mobilné kontajnerové identifikačné laboratórium. Dokáže identifikovať aj biologické či chemické otravné látky. Patria k nemu skafandre, ochranné masky a ďalšie príslušenstvo. „Má dva roky, stavali ho Poliaci a je sú-

časťou našej vojenskej poľnej nemocnice,“ ozrejmil des. M. Altman.

„Okrem výcviku sme preverovali dopadové plochy na Lešti a boli sme nasadení aj vo vojenských lesoch. Odminovací komplet Zuzana 5 je oproti predchádzajúcej štvorke silnejší, má väčší záber, takže sme spokojní,“ chválili svoj odminovací systém Zuzana 5 vyrobený v Krupine čatári Lukáš Reisinger a Martin Kučera.

Novú techniku ozbrojených síl a činnosť súčastí nášho rezortu aj vzhľadom na 30. výročie OS SR predstavovali desiatky ďalších vojakov. Od pozemných

NATO EOD Demonstrations and Trials

V dňoch 11. a 12. októbra sa v bratislavskej Incheba Expo aréne uskutočnil 7. ročník podujatia NATO EOD Demonstrations and Trials, organizovaného Centrom výnimočnosti pre oblasť EOD (Explosive Ordnance Disposal – likvidácia výbušnín) so sídlom v Trenčíne.

Cieľom bola prezentácia a diskusia expertov, vedcov, výrobcov či štátnych aktérov v oblasti zneškod-

ňovania výbušnín a výmena skúseností a poznatkov. Trenčianske Centrum výnimočnosti pre oblasť EOD bolo akreditova-

né v roku 2011. Podujatie pomohlo organizovať aj Ministerstvo obrany Slovenskej republiky.

a vzdušných síl, cez špeciálov, Vojenskú políciu, až po Centrum výcviku Lešť, Vojenské športové centrum Dukla, Akadémiu ozbrojených síl či vajnorské Nato Force Integration Unit Slovakia. Štátna akciová spoločnosť KONŠTRUKTA – Defence, a. s., ktorej akcionárom je MO SR, po londýnskej premiére na medzinárodnom veľtrhu DSEI predstavila nový 155 mm samohybný delostrelecký systém BIA 6x6 aj v Bratislave (viac na stranách 24-25). Zo ZTS špeciál ukázali o. i. nový kanón a nepochybne zaujal pozornosť aj zbraňový vežový komplet DVK 30, ktorého tri desiatky už slúžia v zahraničí.

Vojenské lesy a majetky ako štátny podnik založený Ministerstvom obrany SR premiérovo predstavili prototyp nového pásového traktora (na fotografii). „Nepoháňa ho spaľovací, ale elektrický motor a podarilo sa ho vyvinúť aj vďaka príspevku z programu Veda a výskum ministerstva obrany,“ uviedol Vít Pospíšil, vedúci vývoja zo zvolenskej spoločnosti KWD, ktorá stojí za jeho zrodom. „Je ekologický a bude slúžiť na ťažbu v mladých lesných porastoch od 20 do 50 rokov, ktoré treba preriediť a kde nám kedysi pomáhali kone. Tie však

už nemáme. Ušetríme aj prácu pilčíka, pretože obsluha z kabíny dokáže strom spiliť aj priblížiť,“ avizoval riaditeľ štátneho podniku Vojenské lesy a majetky Ján Jurica.

Nová výzbroj, práca aj hala

Zo slovenských výrobcov prezentovali svoju najnovšiu produkciu napríklad KONŠTRUKTA – Defence, a. s., ZTS – ŠPECIÁL z Dubnice, Letecké opravovne a spoločnosť NIXUS (Zepelin) z Trenčí-

na, Aliter Technologies či Delta Defence z Bratislavy, EVPÚ z Novej Dubnice, Way Industries z Krupiny alebo Grand Power z Banskej Bystrice. Koval Systems z Beluše sa mohol pochváliť podielom na výrobe obrnených pásových transportérov CV 90 pre Ozbrojené sily SR. „Naša spoločnosť už má podpísanú zmluvu s BAE Systems, respektíve s jej švédskou súčasťou Hägglunds, ktorá pre Slovensko obrnené pásové transportéry dodáva,“ uviedol Karol Chreno, manažér pre transfer technológie a export-import. Dodal: „Koval Systems je hlavným partnerom pre integráciu veže. Druhá časť kooperácie spočíva vo výrobe. Teda jednotlivé dielce vyrobíme, zmontujeme, odskúšame, verifikujeme a odovzdáme na ďalšiu integráciu.“

Slovensko si v roku 2022 objednalo 152 týchto vozidiel. Okrem iného sú základným predpokladom vybudovania ťažkej mechanizovanej brigády. Sú o generáciu vyššie ako obrnené transportéry BVP-2, výrazne lepšia je napríklad balistická ochrana, podobne ako systém riadenia paľby či komfort pre posádku. Zároveň je mimoriadne dôležité, že súčasťou celkového kontraktu je aj výrazná participácia slovenských spoločností, ktorá má dosiahnuť až 40 %.

V znamení protiteroristického boja

Témou tohtoročného podujatia bol budúci vývoj EOD vo svetle moderných konfliktov a technologického pokroku. V Inchebe sa

zišlo viac ako 450 expertov z 27 krajín, doplnených o 50 vystavovateľov zo 16 krajín. Podujatie je súčasťou Pracovného programu boja proti terorizmu (DAT POW – Defence Against Terrorism Programme of Work), ktorý vypracovala Konferencia národných riaditeľov pre vyzbrojovanie (CNAD – Conference of National Armaments Directors). Program schválili už v roku 2004 na summite NATO v Istanbule.

Podujatie otvoril zástupca náčelníka generálneho štábu generálporučík Ľubomír Svoboda a riaditeľ Centra výnimočnosti plukovník František Mihalovič. Aj keď sa primárne spôsobilosti EOD používajú v boji proti terorizmu, obaja vyzdvihli skúsenosti získané z vojny na Ukrajine či z konfliktu v Náhornom Karabachu, ktoré dokazujú možnosti uplatnenia získaných skúseností v oblasti EOD aj v oblasti konvenčných konfliktov takéhoto druhu popri boji proti terorizmu. Ďalší program patrila praktickej prezentácii a demonštrácii výrobkov zúčastnených vystavovateľov na vonkajšej ploche. Na druhý deň sa popri dynamických

„Momentálne má Koval Systems viac ako 400 zamestnancov. Vzhľadom na to, že bude nabiehať výroba veže, budeme zamestnancov priberať, no počet ešte nechceme špecifikovať. Nateraz do veže vyrábame len menšie celky, v roku 2025 ju chceme vyrábať kompletne,“ uviedol Lubomír Medera, zodpovedný za integráciu vežových kompletov. Keď sme sa zaujímali, či už má Koval Systems skúsenosti so špeciálnou technikou, doplnil: „Určite, boli sme subkontraktorom rôznych military firiem a naša produkcia sa použila nielen v našich, ale aj v zahraničných obranných projektoch.“

„Kovalovci“ pritom sami o sebe hovoria, že sú veľmi dobrým a precíznym strojárskym výrobcom s vlastným vývojovým a prototypovým oddelením. Teraz však pôjde o viac: „Táto výrobná príležitosť nám dovoľí postaviť v Beluši novú halu a zaviesť špičkové technológie, ktoré budú zamerané na obrannú techniku,“ potvrdil L. Medera. Dodal: „Ide aj o vysokú pridanú hodnotu. Veža, to nie je iba železo. Je v nej veľa subsystémov, ktoré treba vzájomne spárovať, treba ich nastaviť, zladíť, zbraň treba rektifikovať. Samotná montáž nie je ani

20 percent prác. Ten zvyšok je oživenie a integrácia tak, aby systémy spolupracovali, aby fungovali a aby veža spolupracovala s podvozkom a so všetkým ostatným, s čím spolupracovať má.“ A ako sa im spolupracuje so Švédmi? „Obaja sme pôsobili vo Vývoji Martin, keď sme dodávali pre švédsku armádu špeciálne velitelské kontajnery. Teraz sa situácia obrátila a odberatelia sme my. No v oboch prípadoch sa nám páči ich systémový prístup. Veľa sme sa od

nich naučili. Teraz to pri odovzdávaní skúseností s ich technológiami funguje nie iba výborne či partnersky, ale povedal by som, že až otcovsky,“ potvrdil Karol Chreno.

Server, balón, puška

„Náš nový taktický server AT10402 je stabilný, vodeodolný a vysoko odolný aj proti otrasom. Vyvinuli sme preň pasívne chladenie, takže nepotrebuje ventilátor a vydrží takmer všetko,“ usmial sa Pavol Gálik, podpredseda predstavenstva akciovej spoločnosti Aliter Technologies. Nezabudol dodať, že server spĺňa nielen naše, ale aj európske a aliančné normy. Vďaka 150 slovenským vývojárom, manažérom či technikom táto sofistikovaná bratislavská spoločnosť už realizovala pre aliančné agentúry viac ako tri desiatky kontraktov. Pravdaže, dlhodobo spolupracuje aj s našimi ozbrojenými silami. „Server sa môže používať v staršej, aj v celkom novej bojovej technike. Najmä v ťažkej, kde by bežné prostriedky nemuseli vydržať. Môže byť súčasťou softvéru spojenia, velenia a riadenia, výmeny informácií, môže spracúvať video. Aj tu, ako aj pri našej ďalšej produkcii nejde len o dodávku nových systémov, ale aj o zabezpečenie ich celého

gia pre EOD aktivity (rozdelená na dve časti – Technológie na podporu školení EOD a Budúce technológie formujúce aktivity EOD). Druhý blok bol venovaný zmierneniu hrozby výbušnej munície v nepriateľskom prostredí (Súčasná intenzívne ozbrojené konflikty a EOD v rámci operácií stability a iných misíí). Oba bloky boli tematicky rozdelené na oblasť vývoja nových technológií a na ich použitie v praxi.

ukázkach uskutočnila konferencia, na ktorej účastníci prezentovali doteraz získané poznatky. Rozdelená bola do dvoch blokov. Hlavnou témou prvého bloku bola špičková technoló-

Chorváti, Briti, Izraelčania či Česi

Súčasťou podujatia bola aj prezentácia odminovacieho vozidla MV-4 chorvátskej spoločnosti DOK-ING, ktoré podobne ako slovenská BOŽENA operuje na Ukrajine (vozidlo prezentovali v ukrajinských farbách). Z diaľkovo ovládaných robotických

životného cyklu," dodal Imrich Petruf, riaditeľ divízie špeciálnych systémov Aliteru.

IDEB pritom nie je iba o veľkých firmách, ale aj o menších špecializovaných spoločnostiach. „Naše meteorologické sondy vynesené až do výšky 20-tisíc metrov prostredníctvom balónov snímajú všetky veličiny nevyhnutné napríklad pre delostreľcov. Teplotu, tlak, vlhkosť či prúdy vetrov. Spracúvajú ich do určitých vzorcov, vysielajú ich na využitie vojenskou, alebo aj civilnou technikou," ozrejmil Milan Lórinč, riaditeľ EMPIRE com., s. r. o., Nitra. Mimochodom, od vlaňajšieho roka ich sondy využívame aj v našom systéme Delosys.

Spoločnosť Grand Power z Banskej Bystrice vyváža ručné zbrane do 60 krajín sveta. „Ak ozbrojené sily vyhlásia tender, určite sa prihlásime," avizoval riaditeľ Jaroslav Kuracina. Na IDEB-e bolo možné poľahkať si celú sériu ich zbraní. Napríklad útočnú pušku M4 kalibra 5,56 či samopal AP9A3S kalibra 9 mm vybavený tlmičom s možnosťou využitia v špeciálnych silách.

Narodeninové memorandum

Elektrotechnický výskumný a projektový ústav Nová Dubnica, a. s., (EVPÚ) je síce od roku 1991 súkromnou spoločnosťou a je stále v slovenských rukách, no vznikol už v roku 1968. Na IDEB-e oslavoval 55. výročie vzniku nie iba symbolicky, ale aj podpísaním Memoranda o spolupráci. „Podpísali sme ho s dubnickou KONŠTRUKTOU-Defence, a. s., ako lídrom projektu a so spoločnosťou DefTech z Vlkanovej," uviedol generálny riaditeľ spoločnosti Michal Pavlík. A o čo ide? „O spoločný vývoj celkom nového prostriedku 4x4. EVPÚ bude zodpovedať za umiestnenie zbraňovej stanice Gladius 12, ktorá je plne funkčná a je už zavedená napríklad v Armáde Českej republiky. DefTech bude dodávať podvozok a Konštrukta mínomet. Pôjde vlastne o vozidlo na rýchly presun, nasledujúcu paľbu a opätovne okamžitý odsun, pričom naša stanica slúži na ochranu vozidla. Túto iniciatívu, ktorá vyšla zo strany generálneho riaditeľa Alexan-

dra Gurského, vítame a sme radi, že vznikne originálne slovenské riešenie, ktoré budeme vedieť ponúknuť Ozbrojeným silám SR, ale aj ďalším partnerom," avizoval M. Pavlík. Dodal, že aj zbraňová stanica je výsledok práce slovenských inžierov vývojárov a technikov, vrátane všetkých mechanických, optických alebo elektronických systémov. „Vyznačuje sa tým, že je relatívne ľahká, presná, kompaktná a aj cenovo konkurencieschopná." Ako uviedol generálny riaditeľ KONŠTRUKTA-Defence, a. s., Alexander Gurský, „novú platformu so zbraňovou stanicou spoločnosti EVPÚ by sme chceli predstaviť do jari. Takmer celé vozidlo by mali podporovať firmy slovenského obranného priemyslu. Nielen dvoma, s ktorými sme podpísali memorandum, ale aj ďalšími."

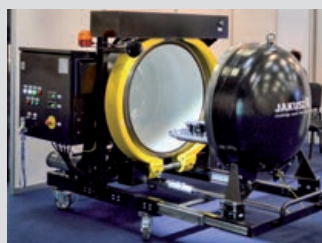
Pravdaže, rôznych obchodných, partnerských a ďalších rokovaniach sa v rámci IDEB-u uskutočnilo oveľa viac. Spomeňme napríklad rozhovory štátneho tajomníka MO SR Mariana Majera so zástupcom kórejského ministra obrany pre vyzbrojovanie Hyunkim Cho. Ako inak – hlavná téma ich rozhovorov sa týkala rozvoja vzťahov obranných priemyslov oboch krajín.

Pavol Vitko

Foto: autor, Ivan Kelement, Jaroslav Cabuk, SITA

vozidiel môžeme spomenúť ZEUS od britskej spoločnosti NIC Instruments Ltd., IP Mesh Repetater kanadskej spoločnosti Icor Technology, TELEMEX EVO nemeckej spoločnosti Telerob GFF či IBIS spoločnosti Łukasiewicz –

PIAP z Poľska. Rôzne iné systémy na detekciu chemikálií alebo nebezpečných látok alebo pyrotechnické obleky prezentovali spoločnosti z Českej republiky či Izraela. Prítomnosť rôznych výrobcov z rôznych krajín sveta (nie len z NATO) umožňuje lepšiu výmenu poznatkov a skúseností získaných rokmi vývoja, ale aj harmonizovať prípadnú spoluprácu do budúcnosti.

Slovenská prezentácia

Slovenská expozícia prezentovala možnosti nášho priemyslu v oblasti EOD. Spoločnosť 3MON ukázala robotické systémy Atrax a Colossus s určením na diaľkovú likvidáciu výbušnín. Firma sa špecializuje aj na hasenie požiarov (Bambi vaky, používané našimi vzdušnými silami). Zetor, ktorý na exteriérovej ploche prezentoval vozidlo Gerlach 4x4, v interiéri predstavil v spolupráci s Unmanned Solutions robotické vozidlo UGV S-1 BUG. Spoločnosť Pyra, s. r. o., predstavila ochranné odevy a inú špeciálnu techniku určenú na likvidáciu výbušných systémov.

Ceny IDEB Defence & Security

Cenu GRAND PRIX IDEB
Defence & Security získal
samohybný delostrelecký
systém BIA 6×6

PRIX IDEB Defence & Security získali:

Dronová platforma DISCOVERY Stribog AI

Dronová platforma
DISCOVERY Stribog AI
trnavskej firmy Airvolute.
Platforma je vybavená procesom
pre umelú inteligenciu, ktorý
dronu umožňuje autonómne plniť
misie aj v priestore
so silným elektromagnetickým
rušením. Systém SWARM
zároveň dovoľuje autonómnou
spoluprácu viacerých dronov.

Taktický server AT 10402

Taktický server spoločnosti
Aliter Technologies je z odolných
počítač postavený na platforme
Intel, určený pre mobilné
a nasaditeľné systémy, ktoré
požadujú veľký výpočtový výkon
pri zachovaní vysokej spoľahlivosti,
malých rozmerov a pasívneho
chladenia.

Frekvenčný menič SSFC300

Frekvenčný menič SSFC300
(energokontajner) vyvinutý
Elektrotechnickým výskumným
a projektovým ústavom Nová
Dubnica, je komplexným zariadením
určeným na konverziu siete z 50 na
60 Hertzov a naopak s celkovým
výkonom 300 kilovoltampérov.
Keďže je umiestnený v ISO
kontajneri, ponúka jednoduchú
možnosť zabezpečenia napájania
na rôzne typy spotrebičov v poľných
podmienkach.

NATO EOD Demonstrations
and Trials, kľúčové podujatie
jednej zo spôsobilostí NATO,
sa uskutočňuje od roku 2010
každé dva roky (s prestávkou
v roku 2020). Ďalší ročník,
opätovne organizovaný Cen-
trom výnimočností v Trenčí-
ne, sa uskutoční v roku 2025.
Vzhľadom na rastúce potreby
spôsobilostí EOD aj v konvenč-
ných konfliktoch môžeme na
budúcom ročníku očakávať
ešte širšiu účasť výrobcov s no-
vými nadobudnutými skúse-
nosťami.

Jaroslav Cabuk

Nová slovenská húfnica má meno BIA

Vychádza zo starých známych, a predsa je takmer vo všetkom iná. Štátna zbrojovka KONŠTRUKTA-Defence z Dubnice nad Váhom predviedla novú samohybnú húfnicu BIA. Premiéru mala v septembri na obrannom veľtrhu DSEI v Londýne, v októbri sa predstavila aj na domácej pôde na veľtrhu IDEB v Bratislave.

S kolesovými húfnicami majú v Dubnici bohaté skúsenosti. Na začiatku bola ShKH vz. 77 Dana, pričom meno je skratkou pre Delo automobilové nabíjané automaticky. Ako už číslo v označení napovedá, Danu do výzbroje československej armády zaviedli v roku 1977. Na upravenom obrnenom osemkolesovom podvozku Tatra 815 nesie húfnicu „sovietskeho“ kalibru 152 mm.

Na Danu nadviazala po rozdelení Československa Zuzana, ktorá už niesla húfnicu kalibru 155 mm, čo je štandard NATO. Dĺžka hlavne tejto zbrane je 45 kalibrov. Nasledujúca Zuzana 2 sa líši jednomiestnou kabínou vodiča a 155 mm húfnicou s hlavnou predĺženou na 52 kalibrov. Obe verzie Zuzany majú obrnený podvozok 8×8. V roku 2015 sa objavila húfnica Eva, ktorá sa vydala opačnou cestou. Má podvozok 6×6 a v záujme odľahčenia má kabínu posádky chránenú iba proti ľahkým pechotným zbraňam.

Nová BIA spája silné stránky Evy a Zuzany 2 do kompaktného celku. Cieľom je zachovať prípadne ešte zlepšiť mobilitu, udržať nízku hmotnosť a tým pádom aj manévrovaciu schopnosť v teréne. Preto má podvozok 6×6 podobne ako Eva. Záro-

veň musí hlavná výzbroj v podobe 155 húfnice spĺňať požiadavky potenciálnych zákazníkov na dosah, rýchlosť strelby a kompatibilitu munície. Dôraz sa kladol aj na zlepšenie ochrany posádky a maximálnu automatizáciu činností. V tomto, a tiež vyššou zásobou munície, sa zas od Evy odlišuje.

Neznámy zákazník

Požiadavkami potenciálnych zákazníkov sa dostávame ku chronologickej prvej odlišnosti od predchodkyň, a tou je samotný vznik húfnice. Kým predchádzajúce vznikali na základe požiadaviek slovenskej (resp. česko-

slovenskej) vlády, v tomto prípade si vývoj objednal zahraničný zákazník. Toho zaujala húfnica Zuzana 2, no dal najavo, že by si želal jej výrazné úpravy a zlepšenia. Vývoj na základe týchto požiadaviek sa začal v roku 2021. Meno zákazníka nechce spoločnosť KONŠTRUKTA-Defence prezradiť s tým, že nemá od neho povolenie na zverejnenie tejto informácie.

V zahraničných médiách sa objavili špekulácie o tom, že záujem o húfnicu BIA má Brazília. Či je to však onen tajomný zákazník, nie je isté. Na to, aby ju naozaj objednal, musí úspešne prejsť všetkými skúškami. Teraz má za sebou prvé strelby,

no hlavné testy ju čakajú v roku 2024. V tom istom roku by mal byť definitívne dokončený aj vývoj. Firma dúfa, že keď BIA všetko úspešne absolvuje, záujem o ňu budú mať aj Ozbrojené sily SR a ďalší zákazníci, napríklad Ukrajina. Tým sa tiež líši od iných zbraní vyvinutých na Slovensku. Tie totiž najprv zavádzali do výzbroje vlastné ozbrojené sily, až potom ich ponúkali do zahraničia. Teraz je to naopak. Navyše, vývoj nefinancuje slovenská vláda, ako to bolo dosiaľ zvykom, ale je krytý čisto z prostriedkov spoločnosti.

Ďalšou odlišnosťou je meno. BIA je skratkou pre Battle International Artillery (Bojová medzinárodná artiléria). Slovo medzinárodná má symbolizovať to, že nová húfnica je vhodná pre všetky bojiská od púšte až po severské oblasti. Je to tiež odklon od tradície ženských mien Dana, Zuzana a Eva. Zahraniční zákazníci totiž nechápali, prečo majú zbrane ženské mená. Hoci pri troške fantázie by sa aj Bia mohla považovať za skrátenú formu nejakého ženského mena. Nejde teda o náhly a úplný odklon od tejto tradície.

Skúsenosti aj z Ukrajiny

Pri vývoji húfnice BIA zohľadnili konštruktéri aj skúsenosti z nasadenia Zuzany 2 v rámci predsunutej bojovej skupiny NATO v Lotyšsku, kde slovenskí delostrelci absolvovali množstvo cvičení a diaľkových presunov po vlastnej osi. Nemenej dôležité boli skúsenosti zo skutočného boja. Zuzanu 2 od

minulého roka dodáva KONŠTRUKTA-Defence ukrajinským ozbrojeným silám, od ktorých dostáva dôležitú spätnú väzbu.

BIA využíva podvozok Tatra T815 6×6 s dieselovým motorom Tatra V8 a šesťstupňovou automatickou prevodovkou Allison. Výrobca však v reakcii na požiadavky potenciálnych zákazníkov skúma aj možnosti adaptácie na podvozky iných výrobcov. Konkrétnych dodávateľov podvozkov však nechce kvôli obchodnému tajomstvu prezradiť. Uviedol iba toľko, že jedným z dodávateľov podvozkov je čisto slovenská spoločnosť. Celkovo chce KONŠTRUKTA-Defence zapojiť čo najviac slovenských firiem a podporiť tak domáci obranný priemysel.

Výzbroj tvorí kanónová húfnica kalibru 155 mm s dĺžkou hlavne 52 kalibrov. Stranový odmer sa pohybuje okolo 45 stupňov. Námer siaha od mínus 3,5 stupňa do plus 75 stupňov. Minimálny dostrel je 5 km, maximálny pri použití špeciálnej munície presahuje 50 km. V zásobníku je k dispozícii 20 striel a prachových náplní. Dopravník má lôžko prispôbené na bežne používané typy striel. V automatickom režime môže BIA vystreliť za prvú minútu päť granátov a udržať rýchlosť strelby 13 rán za tri minúty. V manuálnom režime možno vystreliť dve rany za minútu. BIA je schopná aj priamej strelby na cieľ. Na tento účel nesie senzorovú hlavu s dennou kamerou, termovíznou nočnou kamerou a laserovým diaľkomerom. Posádku tvorí 3 až 5 ľudí v závislosti od operačných požiadaviek.

Miroslav Barič

155 mm ShKH BIA

- 155 mm výzbroj s požadovanými technickými parametrami: dostrel, rýchlosť strelby a priamo vezená zásoba munície
- vysoká mobilita a priechodnosť
- nižšia hmotnosť
- ochrana posádky
- automatizácia vedenia bojovej činnosti

Ukrajina dostane F-16, ale neskôr

Dánsko, Holandsko a Nórsko sľúbili poskytnúť Ukrajine okolo 70 stíhačiek F-16. Bude ich však dostávať postupne a až po dokončení výcviku pilotov. Veľkú rolu pri tom hrá znalosť angličtiny. Prvých 10 jazykovo najzdatnejších ukrajinských letcov by malo dokončiť preškolenie začiatkom roka 2024. Všetky lietadlá, ktoré Ukrajina dostane, sú vo verzii F-16AM Block 20 MLU. Znamená to, že boli vyrobené v 80. rokoch minulého storočia pôvodne vo verzii A, no neskôr ich modernizovali a dostali

tzv. Mid-Life Upgrade, čiže zlepšenie uprostred životnosti. Kokpit a prístrojové vybavenie bolo zlepšené na štandard verzie Block 50. Lietadlá nesú starší radar AN/APG-66(V2), no jeho počítačový procesor bol zdokonalený. Vďaka väčšej pamäti a výkonu dokáže rýchlejšie spracovať údaje. Veľa bude závisieť od výzbroje, ktorú ukrajinské F-16 dostanú a najmä od verzie rakiet AIM-120 AMRAAM. Tieto stíhačky môžu niesť širokú paletu výzbroje proti pozemným, ale aj námorným cieľom.

..... Miroslav Barič

Rusko prišlo o ponorku

Ruská Čiernomorská flotila mala na začiatku vojny k dispozícii päť ponoriek, z toho jedna bola vyzbrojená iba torpédami a štyri vedeli vypúšťať aj riadené strely Kalibr. Medzi nimi bola aj ponorka B-237 Rostov na Done. Tá patrí do triedy Projekt 636.3, ktorá je na Západe označovaná ako zlepšená trieda Kilo. Išlo o relatívne nové plavidlo, ktoré začali stavať v roku 2011 a dokončili v roku 2014. Pri dĺžke 76 metrov malo výtlak 3 000 ton a posádku 52 námorníkov. Výzbroj tvorilo šesť torpédometov s 18 torpédami. Okrem toho mohla ponorka niesť 24 mín a viaceré typy rakiet. Po začatí ruskej agresie sa podieľala na ostreľovaní ukrajinských miest. Na svedomí má útok na Vinnyciu, ktorý si v júli 2022 vyžiadala 28 obetí vrátane troch detí. Koniec ponorky nastal 13. septembra, keď ju v suchom doku v prístave Sevastopol na Kryme zasiahli ukrajinské strely Storm Shadow. Výsledkom sú dve veľké diery v trupe – jedna za veliteľskou vežou a jedna na prope a zrejme rozsiahle škody vnútri. V susednom doku bola zasiahnutá výsadeková loď Minsk, ktorej kompletne vyhoreli nástavby od hlavnej paluby vyššie. Obe plavidlá sú v súčasnej situácii v Čiernom mori neopraviteľné.

Náhrada za M113

Hoci už dávno neslúžia v prvej línii, americká armáda stále používala okolo 2 800 pásových obrnených transportérov M113, ktoré pochádzajú ešte zo 60. rokov minulého storočia. Na ich nástupcov sa pracuje už dlhšie. Firma BAE Systems v roku 2014 uspela s návrhom vozidla AMPV (Armored Multi-Purpose Vehicle – obrnené viacúčelové vozidlo), čo je v zásade bezvežový variant bojového vozidla M2 Bradley. Od roku 2016 prebiehalo testovanie prototypov, no program sa zdržal. Veci urýchlilo až odoslanie niekoľkých stoviek M113 na Ukrajinu. V roku 2023 sa rozbehla sériová výroba plným tempom a prvé útvary americkej armády začali AMPV zaraďovať do výzbroje. AMPV má v závislosti od verzie hmotnosť 34 až 37 ton. Maximálna rýchlosť je 60 km/h. Má dvojčlennú posádku a uvezie šesť pasažierov. Výzbroj tvorí guľomet kalibru 7,62 mm alebo 12,7 mm na streche vozidla. Základná transportná verzia (552 ks) nebude najrozšírenejšia – najviac sa plánuje zdravotníckych (1 006 ks) a veliteľských (993 ks) vozidiel. Chystá sa aj 386 samohybných mínometov kalibru 120 mm so zásobou 69 ks munície. Celkovo chce americká armáda zaradiť do výzbroje 2 907 vozidiel AMPV.

Austrália vybrala HIMARS

Úspešné nasadenie raketometov HIMARS na Ukrajine nezostalo bez povšimnutia ani na opačnej strane planéty. Hoci existuje viacero podobných systémov, Austrália sa rozhodla objednať 22 vozidiel HIMARS a 130 odpaľovacích modulov, každý so šiestimi raketami kalibru 227 mm. Rakety GMLRS majú dolet do 92 km, v závislosti od použitej hlavice a jej hmotnosti. Austrália sa pre ne rozhodla nielen pre ich presnosť, ktorá sa pohybuje do jedného metra od cieľa, ale aj preto, lebo čoskoro sa má dostať do sériovej výroby verzia GMLRS-ER s doletom až 150 km. Jediné, čo môže austrálsku objednávku skomplikovať a predĺžiť čas jej dodania, je oveľa väčšia poľská objednávka. Severný sused Slovenska už v roku 2019 objednal 20 raketometov HIMARS, z ktorých zatiaľ dostal päť. V septembri 2023 však Poľsko objednalo ďalších 486 odpaľovacích zariadení, ktoré chce montovať na vlastné podvozky Jelcz 6×6. S celkovým počtom 506 kusov sa tak Poľsko stane suverénnym používateľom raketometov HIMARS na celom svete. Pre všetkých ostatných používateľov ich za posledných 20 rokov vyrobili dokopy 540.

Kamikadze z papiera

Ukrajina využíva čoraz viac bezpilotných prostriedkov či už vlastnej výroby alebo zo zahraničia. Unikátom medzi nimi je dron PPDS austrálskej firmy Sypaq Corvo. Ten je vyrobený z voskovaného kartónu, vďaka čomu je veľmi lacný a tiež prakticky nezachytiteľný radarom. V Austrálii ich pôvodne vyvinuli ako jednorazové drony na dopravu zásienok do odľahlých oblastí, ktoré nemajú dobré cestné spojenie. Od jari 2023 zabezpečuje austrálska vláda dodávky týchto dronov na Ukrajinu, kde slúžia ako kamikadze – prostriedky na jedno použitie. Dodávajú sa ako stavebnica v podobnom plochom balení ako nábytok. Dron PPDS poháňa elektromotor, s ktorým má dolet 120 km. Na túto vzdialenosť unesie 5 kg výbušnín. Ukrajinci nimi zaútočili na ruské letiská, pri čom zničili niekoľko lietadiel.

Poľsko kúpi Apache

Po takmer roku čakania schválila americká strana poľskú žiadosť na nákup 96 vrtuľníkov AH-64E Apache. Spolu so všetkým súvisiacim vybavením by táto objednávka mala vyjsť Varšavu na 12 miliárd dolárov. Okrem 96 vrtuľníkov chce Poľsko kúpiť veľké množstvo výzbroje. Základom je 1 844 protitankových rakiet AGM-114R2 Hellfire a 96 cvičných a opakovane použiteľných verzií týchto rakiet. Okrem nich však náš severný sused kúpi aj 460 nových rakiet AGM-179A, ktoré sa začali vyrábať iba minulý rok a v budúcnosti majú nahradiť

viaceré typy rakiet vrátane Hellfire. Na boj s lietadlami Varšava objednala 508 rakiet Stinger. Objednávku zakončuje 7 650 kusov APKWS-II, čo je navádzaná verzia štandardných neriadených rakiet Hydra 70. Súčasťou poľskej objednávky je aj viacero elektronických systémov. Zo zoznamu vyplýva, že všetkých 96 poľských vrtuľníkov Apache dostane modernizovaný zameriavací systém AN/ASQ-170 s nočným videním pre pilota, no iba 36 kusov bude niesť aj radar AN/APG-78 Longbow na stožiar nad hlavným rotorom.

Major Sálus spoločne s kolegami z vojenských polícií v Lotyšsku

Výmena generácií vo Vlkanovej

Pomyselnou vstupnou bránou do Vojenskej polície, ktorou je odbor výcviku a kynológie Vlkanová – Hronsek, prejde každý nový príslušník. Najskôr absolvuje vstupný odborný kurz a neskôr ďalšie odborné a špecializačné kurzy a výcviky.

Riaditeľ odboru výcviku a kynológie VP Vlkanová – Hronsek podplukovník Marián Turanský pripomína, že niektoré kurzy a výcviky sú určené aj pre ostatných príslušníkov ozbrojených síl.

Odchádza pravá ruka

„Napríklad kynologické kurzy, teda výcvik psovodov a psův. Ale aj kurz pre vodičov s právom prednostnej jazdy, rôzne strelecké kurzy, ochranu kolón,“ hovorí a pripomína, že na plnenie spomínaných úloh majú dostatočne pripravený a vycvičený personál v oddeleniach všeobecného a špeciálneho výcviku. Nevyhli sa postupnej výmene generácií. Starší skúsení experti a inštruktori odchádzajú.

Podplukovník Turanský konštatuje, že plnohodnotne ich nahradiť nebude jednoduché. „Odchádza aj moja pravá ruka, môj zástupca major Pavol Sálus, aj skúsení inštruktori nadrotmajstri Vladimír Bobula, Patrik Štefko či Marek Launer. Niektorí z nich stáli pri zrode nášho odboru, ale aj samotnom vzniku Vojenskej polície.“

Jeho zástupca, rodák z Liptovského Michala major Pavol Sálus pôsobil v ozbrojených silách 31 rokov, z toho v radoch Vojenskej polície 21 rokov. Po absolvo-

vaní bývalej vojenskej fakulty žilinskej vysokej školy dopravy a spojov nastúpil do útvarov železničného vojska. Okrem iného rekonštruoval so svojimi vojakmi železničnú trať Trenčín – Melčice. A práve vtedy prišiel do prvého kontaktu s Vojenskou políciou. Aj keď to nebolo celkom príjemné. Prečo?

„Musel som s nimi riešiť pomerne časté priestupky mojich vojakov – zákla-

ďakov. Vojenská polícia nám často kontrolovala aj dopravnú techniku. Museli sme vysvetľovať pochybenia vojakov, nedostatky technického stavu. Ale ich práca sa mi už vtedy zapáčila. To som ešte netušil, že raz budem vojenským policajtom,“ priznáva major Sálus. Preto keď sa v roku 2002 železničné vojsko rušilo, mal už pomerne presnú predstavu o tom, čo by chcel v ozbrojených silách robiť.

Zľava podplukovník Marián Turanský, nadrotmajster Vladimír Bobula, nadrotmajster Patrik Štefko a major Pavol Sálus

Stál prakticky pri zrode vtedajšieho Centra výcviku Vojenskej polície ešte v Liptovskom Mikuláši. Vtedy bol veliteľom rotý organizačného prvkú. V roku 2008 sa celý útvar presťahoval do Vlkanovej.

24 hodín za volantom

Postupne sa stal náčelníkom skupiny výcviku. Prišla prvá zahraničná misia KFOR v Kosove. „Bol som v poslednej slovenskej rotácii KFOR. Oficiálne sa skončila v septembri, ale časť ľudí musela zostať. Bol som v nej aj ja. Na aute som sprevádzal vlakový konvoj, v ktorom boli naložené všetky naše vozidlá z Kosova, z Prištiny až po grécke hranice, cez celé Macedónsko. Na rôznych prejazdových bodoch sme kontrolovali vlak. Strávil som 24 hodín za volantom, vrátil som sa naspäť do Kosova a potom sme sťahovali dolu slovenskú zástavu,“ spomína major Sálus.

Nechýbal ani v druhej rotácii v rámci Posilnenej predsunutej prítomnosti NATO (eFP) v Lotyšsku. Ale azda najviac medzinárodných skúseností mu poskytl dlhoročné pôsobenie v štruktúrach Mnohonárodného práporu vojenskej polície NATO (MNMPBAT). „V roku 2008 som začínal ako člen rozhodcovského tímu. Neskôr som vystriedal rôzne pozície. Bol som jeden rok rotujúcim náčelníkom štábu práporu, aj šéfom hodnotiaceho tímu. Získal som zaujímavé skúsenosti, zúčastnil som sa na spoločných cvičeniach práporu na Slovensku, v Poľsku, Chorvátsku či Českej republike, ale aj v Nemecku,“ hodnotí svoje pôsobenie.

Major Sálus sa dlhodobo venoval špeciálnemu i všeobecnému výcviku. Okrem iného aj príprave vodičov s právom prednostnej jazdy, ochrane a sprevádzaniu určených VIP osôb. „Poslaním kurzu Sebaobrana nie je ovládať teoreticky ako sa brániť, ale vedieť reálne použiť základné obranné techniky v každej situácii. Pri výcviku vodičov nám išlo o to, aby si frekventanti kurzov upevnili, prehĺbili poznatky, návyky, vedomosti a zručnosti bezpečného vedenia motorového vozidla v rôznych poveternostných podmienkach na rôznych povrchoch. Vo dne, v noci, jednotlivo i v kolóne počas ochrany a sprevádzania. Svojmu nástupcovi som dal k dispozícii prezentáciu. Aby si ju prešiel, oboznámil sa s ňou a vybral si podľa seba, čo mu najlepšie vyhovuje. Tak som to zažil aj ja od starších kolegov. Takto sme vždy každého nového inštruktora uvádzali do života. Na začiatku bol s ním skúsenejší kolega a nový si postupne našiel svoju cestičku,“ zdôrazňuje major Sálus.

Každý deň cez Donovaly

Služba v OS SR mu dala veľa. Spoznal doma i v zahraničí veľa zaujímavých

ľudí, absolvoval viacero zahraničných kurzov, cvičení. A čo vzala? „Pri vyrastaní detí som nebol tak často, ako by som chcel. Keď som bol na jazykovom kurze v Kanade, dcéra bola dosť chorá a veci sa dali riešiť len telefonicky. Počas môjho pobytu v KFOR zasa syn začínal chodiť do prvej triedy. Našťastie existoval skype, tak som sa takto s ním učieval. Keď som bol v Lotyšsku, tak deti začínali na strednej a vysokej škole. Ale

Major Sálus predváža cviky sebaobrany v Lotyšsku

napriek tomu svoje rozhodnutie neľutujem,“ konštatuje. Má za sebou denné dochádzanie cez Donovaly na Pohronie do práce a naspäť domov na Liptov. Často mal obavy z cesty, ale za 15 rokov dochádzania to zvládol. Niekedy sa síce pre počasie nedalo prejsť cez Donovaly, tak to obchádzal cez Šturec či Čertovicu a niekedy sa domov vôbec nedostal, lebo všetky prechody cez Nízke Tatry boli neprejazdné.

Aj rodák z Liptovského Mikuláša nadrotmajster Vlastimil Bobula začínal v železničnom vojsku. Spoločne s majorom Sálusom bol najskôr v Centre výcviku v Liptovskom Mikuláši. V odbore výcviku a kynológie v poslednom období učil päť predmetov. Jedným z nich je osobná ochrana, ku ktorej má veľmi blízky vzťah. Nadrotmajster Bobula sa v tejto oblasti učil od skúsených izraelských inštruktórov. „Dostali sme výborný základ, ale museli sme si z toho vybrať to, čo sa dá vzhľadom na náš právny systém a podmienky využiť. Vytvorili sme postupne zaujímavé zážitkové učenie. Teóriu sa snažíme obmedziť len na základnú mieru. Na konci kurzu je záverečné komplexné cvičenie od prevzatia chránenej osoby, jej sprevádzanie, plnenie rôznych činností, až po jej odovzdanie,“ hovorí nadrotmajster Bobula. Mnoho osobných poznatkov a skúseností získal počas pôsobenia v strážnej jednotke v operácii ISAF v Kandahare. Doma ich zužitkoval v príprave nasledujúcich rotácií.

Pri zrode Vojenskej polície

Nadrotmajster Patrik Štefko pochádza z vojenskej rodiny. Po skončení gymnázia vo Zvolene nastúpil v roku 1991 na vysokú vojenskú školu do Vyškova. Absolvoval v nej prvý semester a dozvedel sa, že vznikla Vojenská polícia aj vojenská odborná škola Vojenskej polície v Moravskej Třebovej. „Oslovilo ma to a hneď som na 1,5-ročnú školu prestúpil a dodnes tento svoj krok neľutujem,“

hovorí rodák z Martina a dnes žije krovníka Vojenskej polície.

Počas svojej kariéry vojenského policajta získal bohaté medzinárodné skúsenosti. Dva razy bol v misii UNFICYP na Cypre. Okrem iného aj v prvej slovenskej rotácii. Tri roky pôsobil na spojeneckom veliteľstve NATO v holandskom Brunssume, zažil misiu v Lotyšsku a naposledy výcvikovú misiu v Iraku. Na základe medzinárodných skúseností, najmä z pôsobenia talianskych karabinierov, potom vo Vlkanovej, zaviedli získané poznatky do výučby vo výcvikových kurzoch.

Aký by mal byť podľa neho dobrý inštruktör? „Predovšetkým musí byť prirodzeným lídrom, mať rešpekt, osobnostné vlastnosti a skúsenosti. Musí vedieť a chcieť učiť frekventantov kurzov. Musí sa stále vzdelávať, získavať nové podnety a skúsenosti,“ hovorí nadrotmajster Štefko. Spoločne s kolegami sa ešte nedávno podieľal na výcviku aktívnych záloh. Podplukovník Turanský dúfa, že aj na budúci rok sa s nimi stretne pri príprave aktívnych záloh. Už nie v pozícii inštruktóra, ale záložníkov. Noví inštruktóri majú podľa neho na čom stavať. Skúsenosti sú ukotvené v študijných programoch, pomôckach. „Som rád, že všetci odchádzajúci vyjadrili želanie a ochotu v rámci svojich možností v zálohe poradiť a pomôcť!“

Jozef Žiak

Foto: autor, archív VP

Ordinár navštívil Bosnu

Ordinár OS a OZ SR František Rábek navštívil vojakov Ozbromených síl SR nasadených v operácii EUFOR – Althea v Bosne a Hercegovine. Na veliteľstve operácie v Sarajevu s veliteľom 52-členného slovenského kontingentu pplk. Lubomírom Mizerákom a ďalšími príslušníkmi veliteľstva diskutoval o podmienkach služby. Navštívil aj miesta služby našich vojakov v dislokáciách Novo Sarajevo, Foča a Višegrad. Biskup Rábek sa stretol aj so sarajevským arcibiskupom Tomom Vukšičom, ktorý je vojenským ordinárom bosniansko-hercegovinskej armády. V sprievode vikára OS SR Jozefa Michalova a dekana Pozemných síl OS SR Stanislava Duláka rokoval s bosniansko-hercegovinským katolíckym vojenským vikárom Željkom Čuturičom. Na sarajevskej vojenskej základni Butmir II biskup Rábek odslúžil omšu pre slovenských vojakov. Cestou do Sarajeva navštívil v Pécsi maďarského emeritného vojenského biskupa Lászlóa Bíróa a ocenil jeho zásluhy o rozvoj vzťahov ordinariátov.

Foto: Pavol Vitko

Výcvik jednotiek Security Forces

Prápor ochrany a obrany v spolupráci so Security Forces Air Advisor 435 CRSS/AAF Ramstein Air Base v priestoroch 81. krídla Sliač absolvoval druhý súčinnosťný výcvik programu F-16 a Mobile Training Team assistance. Príslušníci práporu precvičovali základné postupy TCCC (Tactical Combat Casualty Care), aj stále operačné postupy pri vstupe do objektov osobitnej dôležitosti programu F-16. Druhý týždeň bol zameraný na postupy počas patrolovania a výcvik CQB (Close Quarters Battle). Vyvrcholením bolo komplexné preverenie spôsobilostí a postupov pri zabezpečení programu F-16. Na záverečnom slávnostnom nástupe príslušníci MTT odovzdali certifikáty 68 úspešným absolventom. Na nástupe sa zúčastnili aj veliteľ 81. krídla Sliač plukovník František Pytlík, plukovník Róbert Tibenský, vojenský pridelenec US AIR FORCE Mark Ely a bezpečnostný technik zodpovedný za certifikáciu programu F-16 Matthew Bailey.

Úspešná certifikácia v Lešti

V Centre výcviku Lešť sa uskutočnilo certifikačné cvičenie Mnohonárodného práporu NATO na Slovensku (MN BG SVK) Strong Cohesion 2023. Jeho význam zdôraznili veliteľ 2. mechanizovanej brigády OS SR brigádny generál Róbert Kecsö a veliteľ Veliteľstva pre operácie AČR brigádny generál Václav Vlček. Cvičenie

Foto: AČR

preverilo schopnosti MN BG SVK naplánovať, riadiť a uskutočniť bojovú činnosť v zostave aliančných síl. Veliteľ MN BG SVK plukovník gšt. Miroslav Vybihal neskrýval spokojnosť s úspešnou certifikáciou.

- Ordinariát OS a OZ SR pod záštitou biskupa Františka Rábeka s podporou občianskych združení Klub generálov Slovenskej republiky, Klub policajnej histórie Slovenskej republiky – Lučenec a Despatch Riders LE MC Slovak Republic vyhlásil verejnú zbierku na výstavbu Národného pamätníka príslušníkom ozbrojených a záchranných zborov, ktorí zahynuli v službe. Aj takýmto spôsobom chce vzdať hold ich službe Slovensku. Pamätník bude osadený pred ordinariátnou Katedrálou sv. Šebastiána v Bratislave. Zbierka potrvá do 15. novembra. Finančné dary na zhotovenie pamätníka možno poslať na transparentný účet SK86 0900 0000 0052 0812 2843.

- Piloti z 51. krídla Prešov v spolupráci s Hasičským a záchranným zborom Prešov absolvovali v katastri obce Spišská Bystrá intenzívny výcvik na vrtuľníkoch UH-60M a Mi-17. Precvičovali plnenie bambi vakov, premiestňovanie mobilnej nádrže na vodu a jej plnenie. Poslednou etapou bol nácvik záchranných prác, ako vyzdvihnutie pomocou palubného žeriavu a zlaňovanie hasičov. Cvičiaci absolvovali 26 letov.

- Príslušníci 11. mechanizovanej práporu Martin doplnení o jednotku bojového zabezpečenia sa zúčastnili na medzinárodnom cvičení Czech Lion 2023, ktoré sa konalo vo Vojenskom výcvikovom priestore Hradišťa a v Centre simulačných technológií Vyškov s cieľom precvičiť a preveriť spôsobilosti plánovania a riadenia operácií v medzinárodnom prostredí a zároveň riadenie manévrových jednotiek v rámci mnohonárodnej brigády. Cvičiacu jednotku navštívil veliteľ Pozemných síl OS SR generálmajor Ivan Pach.

- Na treťom ročníku streleckej súťaže Memoriál Dušana Fatrsíka sa v strelnici 5. pluku špeciálneho určenia stretlo 24 príslušníkov Síl pre špeciálne operácie OS SR a štyria príslušníci skupiny špeciálnych operácií z USA, aby si zmerali strelecké majstrovstvo a určili najrýchlejšieho strelca. Súťaž otvoril veliteľ 5. pš plukovník Peter Žochňák, ktorý tiež odovzdal pohár víťazovi. Po napínavom finále sa ním stal operátor zo 4. oddielu 5. pš.

- Na záver cvičenia Toxic Valley 2023 sa uskutočnil v priestoroch cvičiska RCHB Zemianske Kostoľany experiment v rámci CBRN Multirole Exploitation and Reconnaissance Team. CBRN MERT je relatívne nová spôsobilosť, poskytujúca RCHBO poradenstvo, prieskum, odber vzoriek a identifikáciu látok, ako aj technické vyťaženie, zaistovanie a zber stôp v kontaminovanom prostredí. Slovenské ozbrojené sily vytvorili vhodné podmienky a prostredníctvom vybraných špecialistov zabezpečili priebeh projektu. Cieľom experimentu bola podpora implementácie postupov do prostredia RCHBO. Zapojili sa doň tímy z Rakúska, Česka, Francúzska a Talianska.

- Bojovú skupinu NATO na Slovensku navštívili v Lešti príslušníci Vojenského športového centra Dukla. Okrem stretnutí a diskusií s vojakmi si vyskúšali ako prebieha deň v zahraničnej operácii, streľbu z ručných zbraní aj jazdu v tanku.

- Koncom leta ukončili výcvik na stíhacích lietadlách F-16 Block 70 prví dvaja slovenskí piloti. Po návrate na Slovensko sa budú venovať príprave a vytváraniu podmienok na prevádzku lietadiel F-16. Tie budú pre potreby Vzdušných síl OS SR podľa aktuálnej dohody postupne dodávané od druhého kvartálu budúceho roka. Až do dodania lietadiel F-16 na Slovensko si budú piloti udržiavať kvalifikáciu pravidelnými preskúšavacími letmi.

Pozemné sily bilancovali

Veliteľské zhromaždenie veliteľa Pozemných síl OS SR v priestoroch trenčianskeho Posádkového klubu uzavrelo 4. októbra druhý rok prvého dvojročného cyklu (október 2021 – september 2023). Zároveň spresnilo hlavné ciele pre pozemné sily v novom výcvikovom cykle 2023 – 2025.

„Suspokojením môžem konštatovať, že pozemné sily splnili plánované kľúčové úlohy výcviku, zvyšovania operačnej pripravenosti, prípravy a nasadenia do operácií a misií v zahraničí a domáceho krízového manažmentu. Vráťane neplánovaných úloh, ktoré vyplývali z dynamicky sa meniaceho bezpečnostného prostredia. Za to patrí vďaka všetkým, ktorí sa na splnení uvedených úloh podieľali. Lebo sme ich splnili predovšetkým vďaka súdržnosti, tímovej práci, spoločnému úsiliu a odhodlanosti,“ zdôraznil generálmajor Pach.

Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko pripomenul: „Z môjho pohľadu pozemné sily ako najpočetnejšia zložka ozbrojených síl na svojich pleciach niesli a nesú najväčšiu ťarchu plnenia všetkých operačných i výcvikových úloh. I napriek personálnemu nedoplneniu, pomaly sa rozbiehajúcej modernizácii, čo všetko prináša na ľudí obrovskú záťaž.“

Generál Zmeko pripomenul, že modernizácia, ktorá konečne postupne prichádza aj do prostredia pozemných síl, nie je len o nákupe novej techniky. „Je to komplexný proces od doktrínálneho prostredia, cez výcvik, logistické zabezpečenie celého cyklu. Spomínané projekty musia zapadnúť do celého systému. A to je pre nás ďalšia výzva.“ V tejto súvislosti generál Zmeko i veliteľ pozemných síl generálmajor Pach zdôraznili význam zvýšenej regrutácie do OS SR. Napriek tomu aj v nasledujúcom období bude potrebné popasovať sa s nedostatkom kľúčového personálu, technickou nedostupnosťou zastaranej bojovej techniky, zastaralou učebno-výcvikovou základňou a infraštruktúrou.

Jozef Žiak • Foto: pplk. v zál. Peter Sobek

Zľava generálmajor Ivan Pach, generál Daniel Zmeko, generálmajor v. v. Ján Salaganič, generálmajor v. v. Jindřich Joch a generálporučík v. v. Jaroslav Vývlek

Pamätná medaila k 10. výročiu vstupu Slovenskej republiky do NATO

Na ocenenie výkonu štátnej služby, záslužného činu alebo spolupráce s Ozbrojenými silami SR bola v decembri 2013 zriadená Pamätná medaila k 10. výročiu vstupu SR do NATO.

Medailu bolo možné udeliť profesionálnemu vojakovi, vojakovi cudzích ozbrojených síl, občanovi Slovenskej republiky alebo občanovi iného štátu. Pamätnú medailu udeľoval minister obrany SR.

Medaila mala kruhový tvar, bola dvojstranná a nemala stupne.

• Lícna strana – zvislé pole (charakteristický kompozičný prvok) bolo umiestnené do kruhového formátu, pričom bolo farebne (modro) zvýraznené. Do zvislého poľa boli umiestnené dominantné prvky v poradí, v hornej časti štátny znak SR, pod ním znak NATO a na ploche medzi nimi bola vložená arabská číslica 10, vyjadrujúca významné jubileum. Zvislé pole bolo po stranách v dolnej časti ohraničené trojitým, stupňovitým lemovaním, ktoré vystihovalo postupnosť krokov, predchádzajúcich vstupu SR do Severoatlantickej aliance. Kompozícia bola doplnená lipovými ratolesťami, ktoré boli po stranách zvislého lemovaného poľa. Nad lipovými ratolesťami boli letopočty

2004 a 2014. Po obvode okraja medaily bol v kruhopise majuskulným písmom text VÝROČIE VSTUPU SLOVENSKEJ REPUBLIKY DO NATO. Po obvode vonkajšej strany medaily bol v plastickej forme lem široký 1 mm.

• Zadná strana – v strede plochy bol umiestnený znak Ozbrojených síl SR a po obvode v kruhopise majuskulným písmom text MINISTERSTVO OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY a v dolnej časti bolo miesto na matričné číslo. Po obvode vonkajšej strany medaily bol v plastickej forme lem široký 1 mm.

Priemer medaily bol 35 mm a farba kovu medaily bola z matného bieleho kovu.

• Stuha – šírka 38 mm a bola v dominantnej modrej farbe NATO so striedaním s bielou. Usporiadanie farieb bolo nasledovné: bielo-modro-bielo-modro-bielo-modro-bielo-modro-bielo-modro-bielo.

• Stužka – široká 38 mm a jej výška bola 11 mm, zodpovedala usporiadaniu farieb na stuhe.

Autorom medaily je Peter Valach.

Dr. Imrich Purdek, PhD.
Vojenský historický ústav

Ako vojenčili dávni Germáni

Pravlastou germánskych kmeňov bol sever Európy, a to Škandinávia, dnešné Dánsko a severné Nemecko, odkiaľ sa postupne začali sťahovať na juh a juhovýchod. Je zaujímavé, že oni sami sa Germánmi nenazývali. Označovali sa podľa kmeňov či kmeňových zväzov.

Moderné idealizované stvárnenie bitky v Teutoburskom lese, kde Germáni v roku 9 na hlavu porazili tri rímske légie

Jedným z najvýznamnejších zväzov boli západogermánski Svěbi, ku ktorým patrili Markomani, Kvádi, Semnóni, Alamani a Longobardi. Pôvodne sídlili na strednom Rýne. Pri svojom postupe v 2. storočí pred n. l. narazili na keltský kmeň Bójov a zakrátko ohrozovali nielen ďalšie keltské kmene, ale aj hranice Rímskej ríše.

K pohybu germánskych kmeňov Markomanov a Kvádov prispel aj postup rímskych vojsk od západu k rieke Rýn. Výboje rímskeho vojvodu Gaia Iulia Caesara v Galii a jeho postup k Rýnu v roku 55 pred n. l. zatlačili časť Germánov na východnú stranu Rýna, ktorý sa stal nadiľho prirodzenou hranicou medzi územím kontrolovaným Rimanmi a tzv. Slobodnou Germániou, ktorá odvtedy predstavovala ustavičnú hrozbu pre Rímsku ríšu prakticky až do jej zániku v roku 476. Územie Slobodnej Germánie síce Rimania ešte niekoľkokrát vojensky napadli, avšak porážka a zničenie troch rímskych légii v Teutoburskom lese roku 9 n. l., ako aj ostatné neúspešné ťaženia nasledujúcich rímskych cisárov nedokázali zvrátiť situáciu v prospech Rímskej ríše.

Urazení muži, odhodlané ženy

Germánske vojsko tvorili všetci slobodní členovia kmeňa. Skladalo sa z početnej pechoty a v menšej miere z jazdcov. Elitu bojových síl predstavovala družina kmeňového náčelníka. Podľa svedectva

antických autorov Germáni vynikali statočnosťou a ich bojové odhodlanie upevňovala spolupatričnosť pri bránení záujmov svojho kmeňa. Rímski dejepisci uvádzajú, že Germáni boli tvrdí, nemilosrdní bojovníci, ktorí milovali vojnu a boj. Zaznamenali tiež, že v prípade potreby sa po boku mužov postavili aj germánske ženy a svojou divokosťou a odvahou sa im úplne vyrovnali.

Germáni vzbudzovali rešpekt už výzorom. Boli vysokí a vzrastom prevyšovali či už Rimanov alebo Keltov. Nosili fúzy, bradu a dlhé svetlé vlasy si zväčša zaväzovali do tzv. svěbskeho uzla alebo vzađu podväzovali na spôsob konského chvosta. Oblečenie tvorili nohavice a halena s dlhými rukávmi, dopĺňal ho plášť, ktorý sa zopínal na pravom ramene.

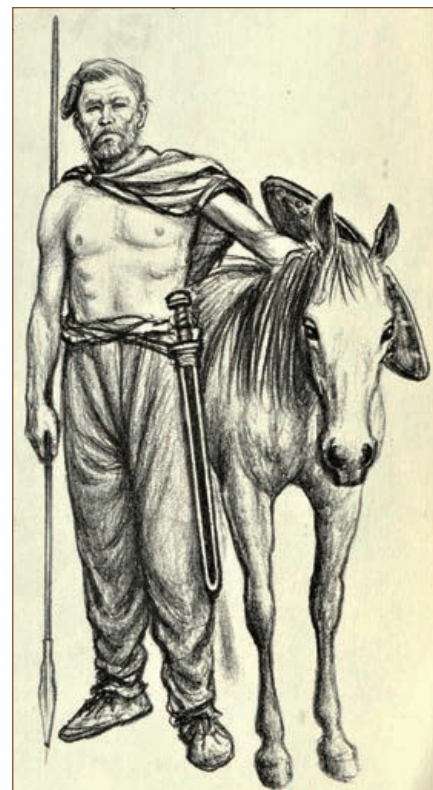
Do boja sa Germáni zväčša vyzliekali do pol pásu a chránili sa štítmí vyrobenými z tenkých pomaľovaných dosiek. Štít s rozmerom od 60 cm do 1 metra po obvode spevňoval kovový lem a uprostred mal kovovú puklicu. Jazdci používali menšie kruhové štíty. Základnou zbraňou bojovníka bola kopija, ktorú dopĺňal krátky jednosečný alebo väčší dvojsečný meč, ako aj sekera a niekedy aj vrhacie oštep. Iba náčelníci a členovia ich družín používali krúžkové brnenie. Prilbu získavali spočiatku ako korisť v boji alebo ako dar, neskôr germánski remeselníci zhotovovali prilby rebrového typu.

Do bitky sa Germáni zoraďovali tak, že za čelným šikom nasledovali ďalšie

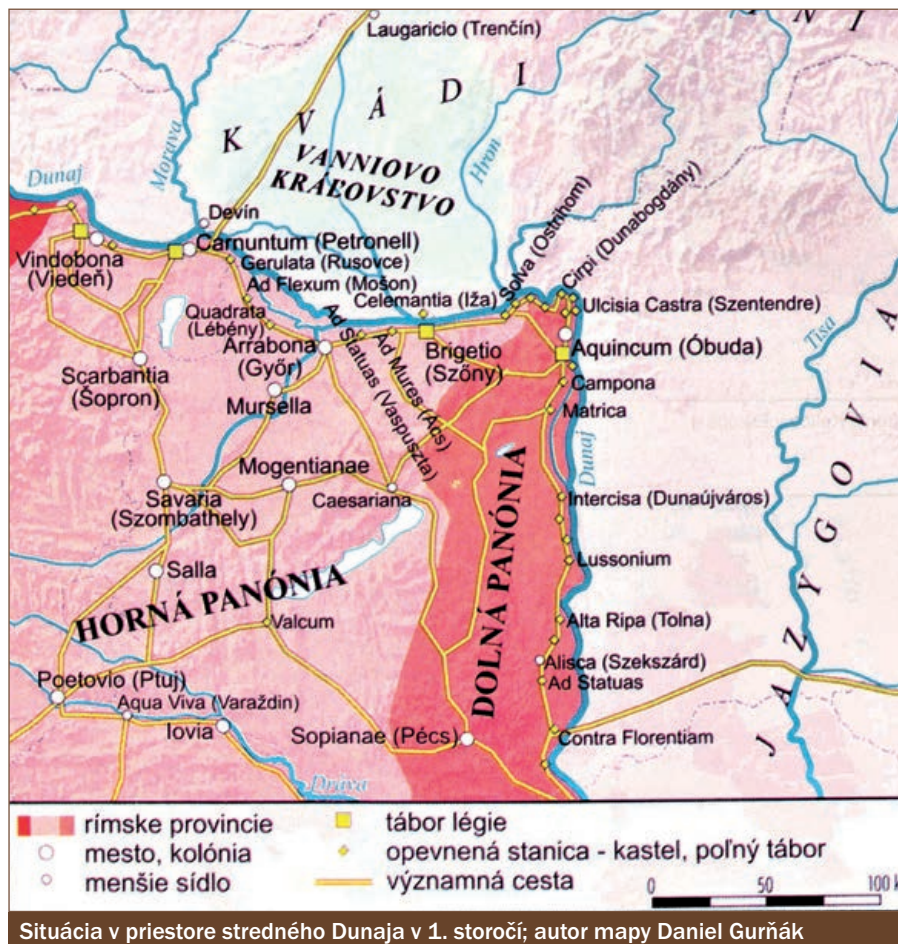
voje, ktorých bojovníci neustále zaplňali vzniknuté medzery. Sústredený nápor masy útočiacich mohol pri strete prelomiť bojovú zostavu protivníka. V prípade, že sa to nepodarilo a nastal boj zblízka, alebo ak boli napadnutí zboku, germánski bojovníci síce stratili útočnú výhodu, no srdnato bojovali individuálne i za cenu vlastného života.

Vanniovo kráľovstvo

Tesne pred prelomom letopočtov germánske kmene Markomanov a Kvádov pod vedením náčelníka Marobuda po rozvrátení keltskej ríše Boiohemum s centrom v Čechách prenikli aj na územie Slovenska. Marobudovo vojsko malo údajne 70-tisíc pešiakov a 4-tisíc jazdcov. V tomto období postupovali od juhu rímske vojská, ktoré na území dnešného Rakúska zriadili provinciu Noricum a v dnešnom západnom Maďarsku provinciu Panónia. Roku 6 pred n. l. rímske légie prekročili Dunaj a prvý raz vstúpili na územie dnešného Slovenska, aby zaútočili proti Marobudovi.

Germánsky jazdec ozbrojený kopijou a mečom; autor rekonštrukčnej kresby Jiří Petráček

V germánskom osídlení juhozápadného Slovenska prevládal kmeň Kvádov. S nimi a ich náčelníkom Vanniom súvisí vznik prvého štátneho útvaru na území Slovenska, ktorý Rimania nazvali Vanniovo kráľovstvo (regnum Vannianum). Siahalo aj na južnú Moravu a do časti Dolného Rakúska. V rokoch 21 – 50 bolo formálne samostatným politickým útvarom, no v skutočnosti vzniklo z vôle Rimanov s cieľom vytvoriť živú germánsku bariéru proti ďalším germánskym kmeňom tlačiacim sa do strednej Európy zo severozápadu.

Vanniovou oporou boli opevnené sídla v horských oblastiach, ako aj obchodné strediská nížinách. Napokon musel však čeliť vnútornému povstaniu, na čele ktorého boli jeho synovci Vangio a Sido. Vannius musel utiecť a uchýliť sa pod ochranu Rimanov. Dožil v internácii na rímskom území pri Neziderskom jazere. Noví vládcovia Vangio a Sido sa udržali pri moci vďaka obojstranne výhodnému spojenectvu s Rimanmi po niekoľko desaťročí. Neskorší germánski panovníci na sever od stredného Dunaja, o ktorých sú v prameňoch len kusé zmienky, však o mierovom spolužití s Rimanmi natoľko nestáli.

Pomerne pokojné spolužitie Germánov a Rimanov sa skončilo v roku 89, keď Kvádi a Markomani odmietli pomôcť rímskemu cisárovi Domiciánovi vo vojne proti dáckemu kráľovi Decebalovi. Ešte v tom istom roku sa Germánom po-

darilo poraziť rímsku trestnú výpravu a v roku 92 v spojení s Jazygmi vtrhli do Panónie. Boje Rimanov proti Kvádum, Markomanom a Jazygom ukončilo až víťazstvo cisára Nervu v roku 97.

Germánsky veľmož s prilbou, mečom a štítom z obdobia sťahovania národov; autor rekonštrukčnej kresby Jiří Petráček

Markomanské vojny

V rokoch 166 – 180 sa aj územie dnešného Slovenska stalo dejiskom vojen, ktoré sa označujú menom sarmatské, germánsko-sarmatské či markomanské. Predohrou k vojnovému konfliktu bol útok niekoľkých germánskych kmeňov na rímsku hranicu, ktorý smeroval buď údolím rieky Moravy proti rímskej posádke v Carnunte (dnes v Rakúsku), alebo údolím Váhu proti posádke v Brigetiu (východne od dnešného Komárna). Rimania tento nápor odrazili a zahabili útočníkov za Dunaj.

Kvádi a Markomani zakrátko porušili uzavretý mier a prenikli až do Benátska. Cisárovi sa v roku 171 podarilo opäť útočníkov zahnať a začal sústreďovať vojsko v tábore pri Dunaji v Carnunte. V nasledujúcich rokoch Marcus Aurelius opäť bojoval proti Germánom, tentoraz na ich území, lebo roku 174 prešiel cez Dunaj a zaútočil, aby si Kvádov natrvalo podmanil. Zdržoval sa vtedy aj na dnešnom slovenskom území, o čom svedčí záznam v prvej knihe jeho Hovorov, kde sa v závere uvádza: „Napísané na území Kvádov nad Hronom.“

Triumf nad Germánmi a Sarmatmi Marcus Aurelius oslávil roku 176 v Ríme, ale už nasledujúci rok sa Markomani a Kvádi opäť vzbúrili a prekročili Dunaj. Cisár ich v roku 179 opäť porazil, o čom svedčí nielen nápis na trenčianskej skale, ale aj mohutný stĺp v Ríme. Na jeho reliéfe sú plasticky znázornené scény z bojov proti Germánom.

V druhej polovici 4. storočia sa zhoršili vzťahy medzi Germánmi a Rimanmi, ktorí museli v rokoch 357 – 358 čeliť útokom Markomanov, Kvádov a Sarmatov. Roku 374 cisár Valentinianus I. dal obnoviť staré obranné zariadenia a nariadil výstavbu nových na oboch brehoch Dunaja. Keď Kvádi protestovali proti výstavbe vojenských zariadení na ich území, správca provincie Marcellianus pozval kvádského kráľa Gabinia na hostinu a dal ho zákerne zavraždiť.

Kvádi, pobúrení týmto činom, prenikli na rímske územie a začali plieniť pohraničné provincie. Keď cisár Valentinianus pritiahol na stredný Dunaj s novými posilami, Kvádi sa rozhodli uzavrieť mier. Na mierových rokovaníach v Brigetiu v novembri 375 cisár v dôsledku rozčúlenia náhle zomrel a Rimania pristúpili na požiadavky Kvádov. Valentinianov nástupca prikázal strhnúť most, ktorý Rimania postavili cez Dunaj, a vzdal sa akýchkoľvek ďalších výbojov proti kmeňom bývajúcim na území dnešného Slovenska. Tak sa v roku 375 definitívne skončili snahy Rimanov o ovládnutie germánskych území na sever od Dunaja.

doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Vojenský historický ústav

Nebojuj s tým. Prijmi to, aby si zvíťazil!

Keď 1. júna 2020 vznikla v Žiline Výcviková základňa síl pre špeciálne operácie, bolo to len logické pokračovanie transformácie pôvodného Výcvikového oddielu 5. pluku špeciálneho určenia na samostatný vojenský útvar.

„Je to pre nás výzva a zároveň zadosťučinenie, ak dokážeme pre naše sily pre špeciálne operácie vybrať a pripraviť mladých vojakov, v ktorých sme sa nemýlili a ktorí nesklamú.“

podplukovník Peter Kremeň
veliteľ 51. výcvikovej základne
Síl pre špeciálne operácie OS SR

Proces transformácie výcvikového oddielu a neskôr strediska výcviku síl pre špeciálne operácie na samostatnú výcvikovú základňu sa začal v roku 2018 tak, aby bola schopná poskytovať výcvik pre potreby nielen 5. pluku, ale celých novovzniknutých síl pre špeciálne operácie (SŠO),“ spomenie podplukovník Peter Kremeň, veliteľ dnes už 51. výcvikovej základne.

Dvojnásobní srdciari

Niekdajší veliteľ skupiny špeciálneho určenia a skupiny výsadkovej prípravy 5. pluku so skúsenosťami z operácií medzinárodného krízového manažmentu začínal v martinskom Prápori okamžitej reakcie ako veliteľ mechanizovanej čaty a zástupca veliteľa mechanizovanej rot. Prečo sa uchádzal o službu u špeciálov? „Chcel som patriť medzi najlepších a cítil som, že medzi nich patrí,“ povie pplk. Kremeň bez zbytočnej skromnosti. Dodáva, že „špeciáli“ sú vlastne dvojnásobní dobrovoľníci, pretože najskôr sa dobrovoľne rozhodli slúžiť v ozbrojených silách a potom sa opäť dobrovoľne uchádzali o veľmi náročnú službu v silách pre špeciálne operácie. „Aj z tohto pohľadu by boli od našich kolegov vo výcviku akékoľvek výhovorky či ulievanie netické, nemorálne a neakceptovateľné,“ prízvukuje veliaci poddôstojník výcvikovej základne. Ten má okrem obrovských skúseností na svojich maskáčoch aj „prach“ z nasadení v Iraku či Afganistane. A aj on patrí medzi tých, ktorých oddanosť svojmu druhu vojska je charakterizovaná slovom >srdciari<. V tomto prípade dvojnásobní. „Najskôr som sa aj ja rozhodol pre armádu a keď som v roku 2000 mal po pomaturitnom štúdiu nastúpiť do služby inam, chcel som byť súčasťou 5. pluku. Išiel som na výber do Žiliny a nikdy nezabudnem na slová vtedajšieho veliteľa plukovníka Ľubomíra Šeba, ktorý bol pre mňa ‚veličina‘ a ktorý povedal len jednu holú vetu: >OK, skúsím to s tebou<!“

Spôsobilosti, vedomosti, skúsenosti

„Poslaním základne je zabezpečovať výcvik a rozvoj spôsobilostí príslušníkov SŠO podľa potrieb a rozhodnutí vedenia síl a našich jednotlivých útvarov. Tiež vypracúvame programy prípravy, tvoríme služobné pomôcky a predpisy, zabezpečujeme výber nováčikov do štruktúr SŠO,“ ozrejmjuje veliteľ.

Inštruktori a výcvik prichádzajúcich vojakov boli súčasťou činnosti 5. pluku aj predtým, no dnes by na to už kapacitu nemal. Základňa totiž cvičí ľudí nielen pre 5. pluk špeciálneho určenia Žilina, ale aj pre 52. výsadkový prápor Jamník a 57. samostatný oddiel Martin. Samozrejme, vyberá a pripravuje ľudí aj do vlastných štruktúr. Veliaci poddôstojník pokračuje: „Byť inštruktorom na našej základni je veľmi náročné a takých ľudí, ako potrebujeme, je veľmi málo. Najideálnejšie by bolo, keby všetci prešli službou v útvaroch síl pre špeciálne operácie vo vlastnej odbornosti a špecializácii, aby mali skúsenosti aj zo štábu či veliteľstva, poznali výkon služby z oboch strán.“ Podplukovník Kremeň však veľmi dobre vie, že nieke-

dy ani samotný 5. pluk a ani ostatné útvary síl nemajú toľko, alebo takých špecialistov, aby vedel vyjsť „výcvikárom“ personálne v ústrety. „Aj preto sa nebránime odborníkom z iných útvarov, dokonca aj z polície. No je nutné, aby mali takú spôsobilosť či vedomosti a skúsenosti, ktoré potrebujeme.“

Nekonvenčne vpred

Ak sú konvenčné sily typické svojou uniformitou, čo znamená, že veľké počty vojakov majú určené štandardy a postupy, ktoré ich zjednocujú a ktoré sú potrebné, pri špeciáloch by mohli byť niekedy kontraproduktívne. „Sily pre špeciálne operácie sú všade na svete nekonvenčné. Prostredia a situácie, v ktorých fungujeme alebo pre ktoré sme cvičení, sú vždy iné. Vyžaduje sa od nás obrovská adaptabilita, prehľad, rozhľad a špeciálne spôsobilosti, ktoré sa nedajú naučiť ani za rok, ani za dva. O to náročnejší je výber personálu. Nikdy však neupustíme od jedného zo základných princípov fungovania SOF (Special Operations Forces): Kvalita je viac ako kvantita,“ hovorí pplk. Kremeň.

V minulosti sa k nim mohli dostať len vojaci, ktorí mali za sebou dvojročnú službu v ozbrojených silách. Teraz toto obmedzenie už neplatí. To však neznamená, že medzi seba zoberú každého, kto sa k nim po absolvovaní základného vojenského výcviku v Martine prihlási. Ako teda prebieha výber?

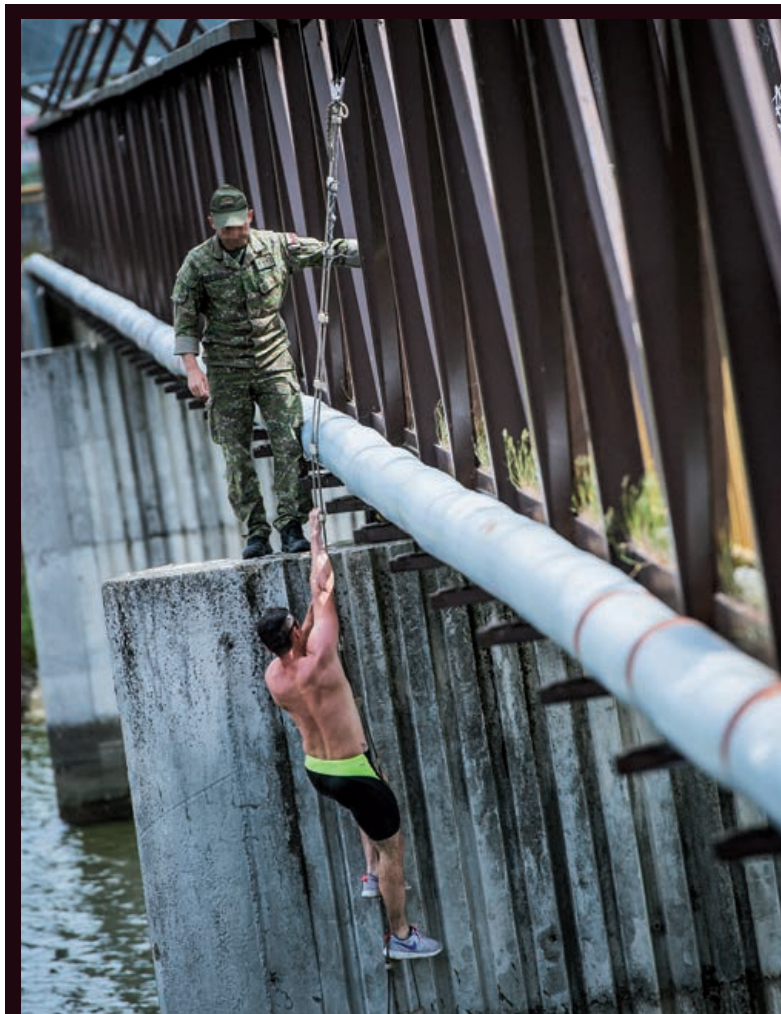
„Aby mohli záujemcovia zaujať pozíciu na jednej z našich tabuliek, musia absolvovať personálny výber. Ten trvá tri až desať dní, v závislosti od toho, o ktorú funkciu, pozíciu a jednotku majú záujem. Výber sa končí rozhodnutím komisie, ktorá posúdi, či je kandidát vhodný alebo nevhodný na službu v silách pre špeciálne operácie. Ak vo výbere neuspeje, zostáva príslušníkom ozbrojených síl a môže to skúsiť nabadúce,“ vysvetľuje pplk. Kremeň. Úspešní záujemcovia sú k špeciálom prijatí akoby len podmienene. Ich náročná cesta, najmä pri záujemcoch o bojový úsek, je iba na začiatku. Ďalší krok, ktorý zabezpečuje 51. výcviková základňa, je základný výcvik a príprava na službu pre jednotlivé funkcie formou kvalifikačných kurzov. Dĺžka a charakter kurzov sa líši od predurčenia frekventantov a v prípade bojového úseku 5. pluku môže trvať aj viac ako rok. „Aj tieto kvalifikačné kurzy sú selektívne. Ak zistíme, že sme v niektorej odbornosti pri niekom narazili na limit, ktorý je príliš nízko a nedá sa prekonať, frekventanta zaradíme späť v prospech ozbrojených síl, alebo mu ponúkame pozíciu, kde uplatní svoje zručnosti,“ vysvetľuje veliteľ. Po tejto fáze nositeľa jednotlivých odborností predurčení na bojový úsek absolvujú zladenie a záverečné cvičenie. Podľa toho ako sa kvalifikujú, môžu pokračovať v službe v 5. pluku, alebo inde v našich silách.“ Výcvik a vzdelávanie sú pritom aj u špeciálov celoživotnou záležitosťou. Nasledujú ďalšie odborné kurzy, ďalšia príprava v základni, domovskom útvare, v zahraničí.

„Pre záujemcov, ktorí prichádzajú z ‚civilu‘, je výber náročnejší. Nemajú základné návyky či zručnosti. No často majú obrovskú motiváciu a dokážu sa presadiť aj oni,“ konštatuje veliaci poddôstojník.

Bez výraznej slabiny

Čo dáva mladým ľuďom pri výbere najviac zabrať? „Všeobecným problémom západného sveta je pokles fyzickej zdatnosti. No badať aj pokles mentálnej odolnosti, čo je pre nás väčší problém,“ neveselo poznamená pplk. Kremeň. „Fyzička sa dá dotrénovať za niekoľko mesiacov, máme na to programy a špecialistov, no s mentálnym vybavením, ktoré sa formuje od najútlejšieho detstva až po začiatok dospelosti, sa dá pohnúť len veľmi ťažko.“

A aký je podľa veliaceho poddôstojníka ideálny vojak, ktorý k nim prichádza na výcvik? „Jednoznačná definícia neexistuje. Každý je iný. No nemala by mu chýbať šikovnosť, prirodzená múdrosť, zdravé sebavedomie a potrebná dávka samostatnosti, ako aj kooperatívnosti. Predovšetkým však musí byť komplexný. Fyzicky aj mentálne. Nemusí byť vo všetkom

naj, ale nesmie mať nejakú výraznú slabinu, ktorá by ho diskvalifikovala.“

Doma aj medzinárodne

Žilničania spolupracujú pri výcviku aj s inými výcvikovými zariadeniami ozbrojených síl a pripravujú aj vojakov z iných súčastí OS SR. Časť svojich vedomostí poskytujú tiež štruktúram mimo nášho rezortu. Policajnému zboru, hasičskému a záchrannému zboru a ďalším súčastiam štátnych štruktúr. Dôraz kladú aj na spoluprácu so špeciálmi v partnerských krajinách. „Naši inštruktori majú výborné vzťahy a množstvo kontaktov s kolegami v zahraničí. Tie nadobudli v zahraničných operáciách, na cvičeniach, dokonca ako hosťujúci inštruktori v medzinárodných kurzoch. Naša komunita nie je veľká, preto sa lepšie nadväzujú kontakty, ktoré sú potom o to pevnejšie,“ mieni pplk. Kremeň. Pokračuje, že ak aj sú Žilničania napríklad nositelia približne dvadsiatky spôsobilostí, ktoré majú ešte svoje špecializácie, sú oblasti, kde dokážu čerpať skúsenosti z medzinárodného prostredia. Pravdaže, pokiaľ je to možné, tok výmeny skúseností medzi partnermi funguje obojsmerne.

„Pre nás je dobrou správou, že zo Školy špeciálnych operácií pri NATO v Belgicku sa stala univerzita. Je to pre nás veľká príležitosť na účasť nielen v aliančných výcvikových či kariérnych kurzoch a vzdelávacích programoch, ale napríklad už teraz spolupracujeme na projekte Odysseus,“ zdôrazňuje veliaci poddôstojník. O čo ide? „Je to vlastne aliančný projekt na modelové riešenie celého cyklu príslušníka síl pre špeciálne operácie od výberu, cez pozíciu operátora a ďalšie funkcie až po odchod do zálohy.“

Tí, ktorí nesklamú

51. výcviková základňa je materiálne a technicky napojená na „materský“ 5. pluk špeciálneho určenia. A ak tradície 5. pluku vychádzajú z operácie Anthropoid a nasadenia Jozefa Gabčíka pri atentáte na ríšskeho protektora Heydricha, v koreňoch 51. výcvikovej základne je niečo z DNA britských špeciálnych tréningových škôl (Special Training School) z druhej svetovej vojny. Konkrétne „Bellasis“ v Box Hill/Haedley Heart, ktorá sa v novembri roku 1941 stala dôležitou pre čs. výsadkárov pred ich nasadením do operácie. A ich motto? „Nebojuj s tým, prijmi to,“ povie veliaci poddôstojník. Čo sa za tým skrýva? „Vychádza to z konkrétnej situácie, keď pri výcviku bol mladý vojak dosť nahneváný na to, že stále pršalo a blata bolo tiež viac ako dosť. Inštruktor mu povedal, že s počasím, ani s inými okolnosťami pri plnení úlohy nemôže bojovať. Že tie, skrátka, musí prijať také, aké sú – aby splnil úlohu a v tom skutočnom boji vyhral,“ vysvetľuje.

„Rastíme a priberáme ďalšie špecializácie a odbornosti, stále sa rozvíjame, a to tak personálne a infraštruktúrou, ako aj spôsobilosťami. Rozširuje sa naša ponuka v prospech ozbrojených síl, ale nie iba ich. Momentálne sme nositeľmi exkluzívnych spôsobilostí, ktorými v našom štáte nedisponuje nikto iný, takže, ako som už povedal, veľa kurzov poskytujeme aj mimo nášho rezortu. Budúcnosť ukáže, či dokážeme vyplniť našimi spôsobilosťami niektoré okná a zabezpečovať kurzy aj pre medzinárodnú komunitu príslušníkov Síl pre špeciálne operácie,“ avizuje pplk. Kremeň. Vie, že udržiavať, rozvíjať a odovzdávať to najaktuálnejšie know-how v oblasti špeciálnych síl je síce veľmi zaujímavý, no zároveň aj mimoriadne náročný kontinuálny proces. „Je to pre nás výzva a zodpovedanie, ak pre naše sily pre špeciálne operácie dokážeme vybrať a pripraviť mladých vojakov, v ktorých sme sa nemýlili a ktorí nesklamú. Nesklamú nielen nás, ale nesklamú ozbrojené sily a našu krajinu, vlasť. Pritom svoje poslanie musia mať najmä vo svojom vnútri, pretože aj po akomkoľvek hrdinstve sú to stále muži či ženy bez zverejnených mien a tvári, no o to s väčším srdcom,“ uzatvára veliteľ.

Pavol Vitko • Foto: npor. Miroslava Mindárová

military

NA
MOMENT:mental
health[chvíľa
pre duševné
zdravie]

REAKCIU NA SITUÁCIU SI VYBERÁME SAMI

Spomeňte si na nedávne situácie, ktoré vás výrazne dostali do nepohody. Nervozita, vystrašenie, hnev, rozčúlenie... V krízových a vypätých situáciách ako prvé „naskakujú“ intenzívne emócie, ktoré je ťažké skrotiť. Schopnosť zastaviť sa v momente silných emócií môže byť prvým krokom k úspešnému zvládnutiu náročných situácií.

01

Pomenuj
spúšťač

- Ktoré situácie sú pre mňa náročné na zvládanie?
- Spíšem si ich.

Príklad: Kolega nestíha odovzdať úlohu do termínu. Príde za mnou so žiadosťou o pomoc, nahnevá ma to, lebo rovnako nestíham.

03

Objavím
nové
reakcie

- Ako by som chcel reagovať v tejto situácii, aby som bol so sebou spokojný?

Príklad: Úlohu za kolegu prevziať nechcem, ale hnev môžem vyjadriť pokojným hlasom: „Hnevá ma, že si prišiel v poslednej chvíli. Aktuálne potrebujem dokončiť svoju úlohu. Nabudúce príď skôr ako v termíne odovzdávania a vyhradím si pre teba čas.“

02

Identifikujem
reakciu

- Ako reagujem na spúšťač?
- Čo konkrétne robím?

Príklad: Som k nemu verbálne agresívny: „Dokonči si to sám, je to tvoja práca!“ Vyhýbam sa mu.

04

Aplikujem
nové spôsoby
reagovania

- Použijem novú možnosť reakcie.

Príklad: V najbližšej situácii ma neovládne hnev. Reagujem pokojne, hnev vyjadriť a navrhnem spôsob na vyriešenie situácie.

TECHNIKA STOPP

Jasnou a zrozumiteľnou metódou na ovládanie svojich emócií môže byť technika STOPP. Je nápomocná v najťažších situáciách, keď v nás zúria emócie.

S

Stop!

Zastavím sa

Vnímam, že začínam reagovať na spúšťač – poviem si **STOP!**

T

Take a breath

Dýcham

Dýcham hlbšie a pomalšie.

O

Observe

Pozorujem

Aké myšlienky sa mi vytvárajú práve teraz?

Ako na to reagujem?

Aký pocit vnímam vo svojom tele?

P

Pull Back

Vystúpim a
pozriem sa späť

Čo je mojím cieľom?

To, čo si myslím je názor, alebo fakt?

Aké môže byť ďalšie vysvetlenie situácie?

P

Practice what
worksRobím to, čo
funguje

Aká je najlepšia reakcia na túto situáciu?

Čo je najlepšie pre mňa a čo pre ostatných?

Čo najviac ladí s mojimi hodnotami?

GRANIT

HOTEL

VIANOCE A SILVESTER V HOTELOCH GRANIT

TENTO ROK BUDÚ POČAS VIANOC A SILVESTRA OTVORENÉ DVA Z HOTELOV GRANIT, A TO NA SMREKOVICI A V TATRANSKÝCH ZRUBOCH. OBA HOTELY CHYSTAJÚ PRE SVOJICH HOSTÍ BOHATÝ PROGRAM PLNÝ ZÁBAVY A VYŽITIA.

Počas Vianoc sa môžete tešiť na príjemnú vianočnú atmosféru, slávnostnú večeru a vianočný punč. Oba hotely prešli kompletnou modernizáciou, takže sa hostia môžu tešiť aj na inovované interiéry.

Počas Silvestra hostí čaká v Hoteli Granit Smrekovica:

- silvestrovský punč podávaný na lyžiarskom svahu
- silvestrovská zábava (DJ, diskotéka, kúznik)
- bohatá tombola

Počas Silvestra hostí v Hoteli Granit Tatranské Zruby čaká:

- zábava v duchu slovenských tradícií
- živá hudba
- bohatá tombola
- silvestrovské súťaže

VIAC INFORMÁCIÍ O HOTELOCH A NOVINKÁCH V RÁMCI SIETE GRANIT HOTELS NÁJDETE NA WEBOVEJ STRÁNKE WWW.GRANTHOTELS.SK.

Moderné vlastenectvo

V piatok 13. októbra na medzinárodnej súťaži zdravotníkov MEDGAMES 2023 v Martine sedem vojenských chemikov z Rožňavy a šiesti profesionáli z Veliteľstva vojenského zdravotníctva Ružomberok s medikmi a sestrami predvádzali evakuáciu, dekontamináciu a ošetrovanie zranených. Sledovali ich stovky zvedavcov. Žilinskí regrutátori poskytovali informácie o vojenskom povolani.

Ďalšie z jesenných podujatí Prípravy obyvateľstva na obranu štátu, tentoraz pre školákov, sa uskutočnilo pod gesciou 11. brigády vzdušných síl Nitra v neďalekom Jelenci. „Projekt napreduje úspešne a posúvame sa ďalej, čoho dôkazom je, že aktuálne sa k nám do organizačného tímu na podujatí v Jelenci pripojil tiež Slovenský skauting a ako pozorovateľa prišli aj z Úradu splnomocnenca vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti. V Martine sme zase spolupracovali s hasičmi aj s Jesseniovou lekárskou fakultou a Univerzitnou nemocnicou,“ uviedol Martin Jakál, generálny riaditeľ sekcie ľudských zdrojov MO SR, v gescii ktorého myšlienka prípravy obyvateľstva na obranu štátu (POnOŠ) vznikla, a ktorú vláda schválila 16. novembra 2021.

Občan, štát a obrana

„Usilujeme sa posilňovať vzťah občana k štátu a jeho obrane. Pracovne to voláme moderné vlastenectvo. Je nevyhnutné, aby si ľudia uvedomovali, že vo vzťahu k vlasti majú nielen práva, ale tiež povinnosti. A to treba tlmočiť aj mladým. Nie však len počas vyučovania, či prostredníctvom brožúr, ale predovšetkým praktickým precvičovaním zručností a bezprostredným kontaktom,“ povedal Martin Jakál. „V základných školách sme náš projekt rozbehli už začiatkom leta, keď sa na ňom v Prievidzi v réžii vojakov zo 43. zásobovacej základne v Zemianskych Kostolnoch zúčastnilo v prvý deň osem tried z troch škôl a na druhý deň osem tried z ďal-

ších štyroch škôl,“ uviedol podplukovník Karol Brehovský z odboru mobilizácie a záloh sekcie ľudských zdrojov.

Na seminári o štruktúre a cieľoch projektu v prievidzskej Základnej škole Sama Chalupku sa zúčastnili riaditelia zo siedmich základných škôl. „Cieľom je prinavrátiť zmysluplnosť využívania účelových cvičení na školách tak, aby sa žiaci oboznámili so súčasťami brannej prípravy a aby si otestovali svoje fyzické, pohybové aj logické schopnosti. Na ôsmich pracoviskách žiakom ponúkame situácie, s ktorými sa počas bežných vyučovacích hodín nestretnú. Hravou formou im tiež priblížime vojenské prostredie a špecifiká vojenského povolania. Napríklad navodíme krízovú situáciu, ktorá si vyžaduje rýchle rozhodovanie pod časovým tlakom. Na inom stanovišti musia najskôr vyriešiť logickú hádanku. Skúsia si improvizované volanie na tiesňovú linku 112, aj balenie evakuačnej batožiny,“ skonštatoval pplk. Brehovský.

„Mesto Prievidza sa usiluje v oblasti vzdelávania postupovať inovatívne. Sledujeme trendy v školstve, chceme deťom ukázať aj to, čo kedysi fungovalo, no potom sme sa od toho trochu vzdialili. Súčasnosť dokazuje nevyhnutnosť vrátiť sa k takýmto aktivitám, preto iniciatívu vojakov podporujem,“ potvrdila primátorka mesta Katarína Macháčková. „Pre nás, učiteľov, je to veľká pomoc, pretože čo sa týka brannej prípravy, skúsenosti nemáme. Deti sa poučia aj zabavia, takže takéto podujatie určite vítame,“ konštatovala v Jelenci Zuzana Sandráková.

Obrana záujmom všetkých

„Od začiatku roka sa do septembra na Slovensku uskutočnilo v rámci prípravy obyvateľstva na obranu štátu 191 aktivít,“ spresnil podplukovník Peter Zibrik zo Štábu na podporu operácií Generálneho štábu Ozbrojených síl SR. Pokračoval, že ich organizovali rôznou formou v základných a stredných školách aj v spolupráci s viacerými záujmovými združeniami. „Spomenúť môžeme zážitkové hry a súťaže pre školákov v Trenčianskej Tepeli, väčšie podujatie bolo v areáli X-bionic Šamorín a nasledovali ďalšie.“

Koncom októbra sa v Základni výcviku a mobilizačného dopĺňovania Martin uskutočnil pre príslušníkov zabezpečujúcich POnOŠ v rezorte obrany ďalší dvojdnový kurz.

„Hoci sa na Slovensku základná vojenská služba od roku 2006 už nekoná, podľa zákona branná povinnosť občanom nezanikla. Zodpovednosť za obranu štátu teda nespočíva len na pleciach niektorých štátnych inštitúcií, predovšetkým ministerstva obrany a ozbrojených síl, ako si azda niektorí predstavujú,“ zdôraznil Martin Jakál. Poznamenal však, že po prepuknutí ruskej agresie voči Ukrajine a po útoku palestínskeho hnutia Hamas na Izrael je ľudom čoraz jasnejšie, že obrana vlasti sa netýka len vojakov, ale všetkých občanov našej krajiny. V prípade potreby sa na nej bude musieť určitým spôsobom podieľať každý z nás.

Pavol Vitko

Foto: Martin Rehák, kpt. Mária Vilímková, rtn. Antonín Jirků a autor

„Informácie z časopisu Obrana, ktorý nám chodí do školy, využívajú naše telocvikárky pri príprave branných cvičení. Kolegyňa dejepisárka si z Obrany berie historické vstupy o vojnách a ďalších udalostiach. Dobré je, že k nám Obrana prichádza aj v papierovej forme, lebo málokto vie, že je tiež na internete. Aj ja sa na ňu každý mesiac teším, pretože ma táto tematika zaujíma.“

Janka Biskupičová
učiteľka chémie, cukrárskych, kuchárskych
aj mäsiarskych technológií, Súkromná
stredná odborná škola Šamorín

„Články o vojenských cvičeniach a vojenskej histórii, medzinárodné súvislosti v bezpečnostnej oblasti, technika ozbrojených síl či armádny šport, to všetko je súčasťou pútavého mesačníka Obrana, ktorý sa stretáva so záujmom našich študentov a pedagógov. Sme radi, že k nám prichádza, pretože aj prostredníctvom Obrany sa s obranou našej krajiny môžu stretnúť všetci.“

Natália Zajačková
zástupkyňa riaditeľa, Gymnázium Ladislava
Novomeského Bratislava

SÚŤAŽ

PRE STREDNÉ
ŠKOLY

Odkaz Milana
Rastislava Štefánika

HRDINOVIA ODBOJA

Napíš príbeh svojho predka
v protifašistickom odboji v rokoch
1939 - 1945, alebo významnej
osobnosti protifašistického odboja
z tvojho mesta, či regiónu a vyhraj:

1. miesto **300 eur**
2. miesto **200 eur**
3. miesto **100 eur**

Svoje práce v rozsahu najviac 3 000 znakov s medzerami zašlite na adresu
stefanik@mod.gov.sk do **31. 12. 2023**.

MILITARY ENGLISH

IRON DOME

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: IDF

First deployed in 2011 by Israel, the Iron Dome is a mobile air defense system designed to protect against **incoming** rockets and missiles. The system is one of the most important tools in Israel's arsenal and has saved countless civilian lives over various conflicts in the last decade. The Israel Defense Forces (IDF) claim the system has over 90 % **success rate** against rockets fired by **insurgents** and Islamic militant groups.

The system was created as a direct response to the tactics of Hezbollah which fired a **barrage** of short-range rockets on northern Israel during the 2006 Second Lebanon War. It is estimated that approximately 4,000 projectiles hit cities and villages, claiming the lives of 44 Israeli civilians and forcing hundreds of thousands of people to flee to other parts of the country.

April 2011 saw the first Iron Dome **interception**, when it shot down a Grad rocket fired from Gaza into the Israeli city of Ashkelon. The system's most important component is a powerful radar which detects the incoming threat and collects data on its **flight path**. The information is automatically fed into a computer, which calculates the projectile's estimated point of impact. If the rocket and/or missile is going to hit a populated area or an installation of strategic importance, the system activates the launcher which fires Tamir interceptor rockets to collide with the incoming projectile. The warhead on Tamir is believed to carry 11 kilograms of high explosives. Its range is from 4 km to 70 km and each 3-meter rocket costs around \$40,000.

It is estimated that today Israel has at least 10 batteries deployed nationwide, each of which is designed to defend a 60-square-mile populated area. Each battery is equipped with three to four launchers and each launcher contains up to 20 Tamir interceptors.

The Iron Dome is just one layer of Israel's missile defense network, as it also has systems for low to **mid-range**, upper-atmospheric and exo-atmospheric projectiles. Rafael Advanced Defense Systems Ltd., the company that stands behind the Iron Dome project, has also developed the I-DOME, an all-in-one mobile version on a single truck providing protection for motorized or

mechanized troop, as well as **point air defense** for military, industrial and administrative installations and the C-DOME, the naval version that protects ships and other sea-based strategic assets.

The Ukrainian government has made a number of requests for Israeli-made defense systems – including the Iron Dome – since Russia invaded in February 2022, but so far Israel has refused over concerns that the system or its components could be obtained by Iran, which would greatly **jeopardize** Israel's security.

Some analysts say the intensity of October barrages from Gaza suggests militant groups are attempting to **overwhelm** the Iron Dome - raising concerns about the system's possible limitations.

QUESTIONS:

1. Na akom princípe funguje Železná kupola?
2. Kedy sa systém aktivuje a aké projektily používa proti raketám?
3. Prečo Izrael odmieta poskytnúť technológiu Železnej kupoly Ukrajine?

GLOSSARY

- **incoming** /'ɪn.kʌmɪŋ/ – prilietajúci, prichádzajúci;
- **success rate** /sək'ses reɪt/ – úspešnosť;
- **insurgents** /ɪn'sɜːdʒənts/ – vzbúrenci, povstalci;
- **barrage** /bə'reɪʒ/ – priehradná paľba;
- **interception** /ɪntər'sepʃən/ – záchyt;
- **flight path** /flaɪt pæθ/ – letová dráha, trajektória;
- **mid-range** /mɪd-reɪndʒ/ – stredný dolet;
- **point air defense** /pɔɪnt ɛr di'fens/ – bodová PVO, obrana jedného konkrétneho objektu;
- **jeopardize** /dʒəpə'daɪz/ – ohroziť;
- **overwhelm** /oʊvər'wɛlm/ – zahltiť.

kpt. Mgr. Ondrej Rišiaň, PhD.
Veliteľstvo Pozemných síl
OS SR Trenčín

To najkrajšie je spomienka

2. a 11. novembra máme sviatky, keď sme vyzvaní, aby sme si spomenuli na tých, ktorí nás predišli na ceste do večnosti. To najkrajšie, čo mŕtvi po sebe na tomto svete zanechávajú, je spomienka. Oni žijú v našej pamäti. Francúzsky filozof Gabriel Marcel povedal: „Milovať znamená povedať druhému človeku: Ty pre mňa nezmrieš. Ty vo mne nezmrieš.“ My vôbec môžeme spomínať, lebo sme dostali vzácny dar od Pána Boha. Tým darom je naša pamäť. Bez pamäte by sme neboli schopní nič vytvoriť ani zariadiť. Svätý Augustín hovoril, že pamäť, vôľa a myslenie sú prejavom Svätej Trojice v našom vnútri.

Ale aj keď je naša pamäť, schopnosť myslieť a sila ľudskej vôle Stvoriteľským zázrakom, predsa nesie znaky ľudskej konečnosti. Ale tam, kde náš rozum narazí na svoje hranice, tam ich viera prekračuje. Tam, kde niet už vôle milovať, tam Božia láska nám pomáha a dáva silu. Mnohé spomienky na tých, ktorých sme poznali, už nie sú krištáľovo čisté. Sú zahalené hmlou, ktorú priviň čas. Boh však dáva nádej. Boh nezabúda a Jeho spomínanie má hodnotu. Keď Ježiš zomieral na kríži, vedľa Neho bol ukrižovaný ďalší človek. Tento kajúcnik pokorne volal k Ježišovi: „Spomeň si na mňa.“ Ježiš mu zaslúbil: „Dnes budeš so mnou v raji.“ Prosba, aby si na neho spomenul, bola vypočutá zaslúbením večného života.

Nech aj naše spomínanie je pre život a kvôli životu. Nech nie je len sentimentálnou pripomienkou ľudskej pomínutelnosti, ale prejavom lásky a tiež inšpiráciou pre náš život. Nech spomínanie na drahých a vzácných ľudí nám pripomenie dobré veci, ktoré spravili a nech takéto spomínanie nás povzbudí konať rovnako. K tomu vám prajem, aby „Pán Ježiš Kristus a Boh, náš Otec, ktorý si nás zamiloval a dal nám večné potešenie a dobrú nádej milosti, nech vám On sám potešuje srdcia a utvrdzuje ich v každom dobrom skutku a slove!“ (2. Tesaloničanom 2, 16 – 17).

Drep správne

Tak, ako lezenie či chôdza, sa drep začína rozvíjať už počas psychomotorického vývoja dieťaťa v prvom roku života. Je jedným z najzakladanejších a najproduktívnejších pohybov vzorov, ktorý zahŕňa každý silový tréning.

I de o široko využívané cvičenie v rôznych športových disciplínach ako kulturistika, powerlifting, fitness a mnoho ďalších. V minulosti drep predstavoval pracovnú aj relaxačnú pozíciu najmä v balkánskych, afrických a ázijských krajinách, keď ešte ľudia nemali prostriedky na sedenie. História drepu v športe sa spája s rozvojom fyzického cvičenia a tréningu. Korene siahajú až do starovekého Grécka, kde grécki atléti robili cvičenie podobné drepom na posilnenie svalstva dolných končatín a svalstva chrbta. V 20. storočí začali drepy nabrať na popularite najmä medzi kulturistami a športovcami, rekreačnými aj vrcholovými, v rámci tréningových programov na zlepšenie svalovej sily a zvýšenie trofiky svalstva dolných končatín a chrbta. Pri tréningu sa robia buď formou kalisteniky alebo so závažím. Prostredníctvom drepu sa posilňuje najmä štvorhlavý sval stehna, sedacie svalstvo (m. gluteus maximus, m. gluteus medius a m. gluteus minimus), ohýbače bedra, hamstringy, skupina adduktorov, lýtkové svaly a rovnako aj svalstvo zabezpečujúce hlboký stabilizačný systém chrbtice, a teda brušné svalstvo, vzpriamovače chrbtice, bránica a svaly panvového dna.

Drep z boku

Správny postoj

V modernej dobe prevláda kvantita nad kvalitou. Jednoduché a efektívne cvičenie – drep – môže na prvý pohľad pôsobiť nenáročne, no každá malá chyba pri cvičení môže predstavovať potenciálne zranenie na funkčnej a neskôr aj štrukturálnej úrovni. Správna technika sa určuje individuálne kvôli relatívnej dĺžke dolných končatín, rozsahu pohybu jednotlivých segmentov chrbtice, bedrových, kolenných a členkových kĺbov a v závislosti od svalového napätia. Predovšetkým sa odporúča robiť drepy pred

zrkadlom pre korekciu pohybu. Chodidlá by na rovnomerné rozloženie ťažiska mali byť celou plochou opreté o podložku. Vzdialenosť chodidiel od seba by mala byť na šírku ramien, so špičkami mierne vytočenými do vonkajšej strany, na oboch dolných končatinách rovnako. Širší postoj chodidiel s väčšou vonkajšou rotáciou ovplyvňuje vnútornú hlavu štvorhlavého stehenného svalu a adduktory. Na ovplyvnenie vonkajších svalov stehna a vonkajšej hlavy štvorhlavého stehenného svalu je vhodné voliť užší postoj. Osoby s dlhšími dolnými končatinami by mali voliť širší postoj. Naopak – pre osoby s krátkymi dolnými končatinami je najvhodnejší postoj na šírku panvy. Na začiatku zostupnej fázy drepu treba udržať neutrálnu pozíciu panvy. S postupne sa ohýbajúcimi kolennými kĺbmi panva klesá nadol a dozadu, pripomína sed na stoličke. Ak by kolena padali smerom dovnútra, došlo by k zvýšeniu tlaku na vnútorný meniskus, nadmernému ťahu postranného vnútorného väzu kolena.

Pohyb a dýchanie

Pri pohybe by mal byť trup rovnobežný s predkoleniami. Celá chrbtica je v napriamení, od lumbálnej, hrudnej až po cervikálnu chrbticu so zachovaním jej fyziologických kriviek. Hlava pokračuje

Nesprávne prevedenie

v predĺžení trupu s mierne zatiahnutou bradou smerom vzad, nie v záklone. Zlou technikou a postavením jednotlivých segmentov chrbtice môže dochádzať k nadmernému zaťaženiu na chrbticu a vytvoreniu zlého postavenia chrbtice. Ramená by mali byť mierne ťahajúce sa smerom od uší nadol a k chrbtici. Dôležitú úlohu má aj správne dýchanie. Nádych by mal byť pri prechode zo stoja do drepu kvôli zachovaniu vnútrobrušného tlaku a zároveň zabráneniu pádu trupu. Výdych by mal nasledovať po prekonaní naj-

ťažšej časti vzostupného pohybu, počas vstávania z drepu.

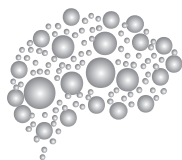
Technika drepu sa diferencuje podľa intenzity a veľkosti zaťaženia. Zo začiatku by sa malo voliť nižšie zaťaženie a pre pozitívny vplyv a adaptáciu kostného, šlachového, svalového a väzivového systému chrbtice a dolných končatín ho zvyšovať postupne. Hĺbka drepu je pre každú osobu individuálna v závislosti od udržania napriamenej chrbtice, správneho postavenia dolných končatín a schopnosti udržania celých chodidiel na podlažke. Najčastejšími chybami pri drepe je záklon hlavy, guľatý chrbát, nadmerný predklon trupu, vnútorná rotácia v bedrových a kolenných kĺboch, nadmerná vonkajšia rotácia bedrových kĺbov, valgizita členkových kĺbov a nesprávne rozložené ťažisko na chodidlách. Příklad nesprávnej techniky a jeho ovplyvnenie susedných oblastí: znížený rozsah pohybu v členkovom kĺbe nedovoľuje dostatočné naklonenie predkolenia a pohyb kolena vpred, čím sa sedacie svaly nachádzajú príliš vzadu a nastáva hlboký predklon, keď sa nadmerne zapájajú vzpriamovače trupu.

Text a foto: Bc. Andrea Holíková, PhDr. Dávid Líška, PhD.

OBRANA • Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Ročník XXXI.
• č. 11/2023 • Redakčná uzávierka 24. 10. 2023 • Do výroby zadané 25. 10. 2023
• Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 30 30 37, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 30 30 38, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 30 30 39, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJÁČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ
• Adresa: Mesačník OBRANA, Ministerstvo obrany SR, Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

por. Mgr. Ivan Brezniak
psychológ Veliteľstva vojenského
zdravotníctva OS SR Ružomberok

Narcis medzi nami

Súčasná perióda dejín, viac ako ktorákoľvek predtým, vytvára dokonalé spoločenské podhubie, v ktorom nenápadne dozrieva zárodok narcistických osobností. Zhruba 6 zo 100 ľudí spĺňa prísne diagnostické kritériá narcistickej poruchy osobnosti, čo v súčte predstavuje približne 450 miliónov ľudí po celom svete. Avšak ešte zarážajúcejší a o to dôležitejší je fakt, že človek s narcistickou poruchou osobnosti negatívne ovplyvní v priemere ďalších troch ľudí, čo predstavuje zhruba 1,3 miliardy zasiahnutých ľudí celosvetovo. Je teda veľmi pravdepodobné, že každý z nás bol v interakcii s človekom, ktorý trpí narcistickou poruchou osobnosti alebo má minimálne niektoré z osobnostných rysov tejto poruchy. Pre ľudí trpiacich touto poruchou je typické to, že na prvom mieste majú vždy seba. Myslia si, že sú nadradení, jedineční a dôležitejší ako ostatní ľudia. Potrebujú, aby ich niekto obdivoval. Očakávajú, že s nimi budú ostatní automaticky súhlasiť, tiež majú prehnané požiadavky na ľudí okolo seba. Veľmi výrazná je absencia akejkoľvek empatie a tendencia k manipulácii. Ľudí vnímajú len ako prostriedok na dosahovanie svojich cieľov a nemajú problém zastráňať, aby sa dostali k moci a mali kontrolu nad inými. Nie sú schopní ani ochotní prijať zodpovednosť za svoje správanie a výsledky, a preto najradšej obviňujú iných (využívajú tzv. mentalitu obete, teda stavajú sami seba do pozície tých, ktorým bolo ublížené, aj keď za danú situáciu nesú plnú zodpovednosť oni). Správajú sa veľmi arogantne, povýšenecky a domýšľavo. Títo ľudia sú tiež veľmi závistliví a neprajní. Tým, že tieto typy osobností fascinuje moc, kontrola nad inými ľuďmi a absencia u nich empatia a morálne relevantné konanie, ktoré by ich brzdilo a usmerňovalo, sa často stáva, že práve ľudia s narcistickou poruchou alebo ľudia s rysmi tejto poruchy osobnosti dosahujú úspechy a dostávajú sa do pozícií, z ktorých môžu znepríjemňovať život mnohým ľuďom. Budte preto vnímaví v súkromnom aj v pracovnom živote a nedajte sa zastráňať. Pretože rozdelená a ustráchaná komunita je pre narcistov ideálny priestor na vlastnú sebarealizáciu.

Generálna ofenzíva

18. októbra 1944 sa začala generálna ofenzíva nemeckých vojsk na Slovensku.

Jej cieľom bolo zatlačenie povstaleckých vojsk zo všetkých strán do priestoru

Zvolen – Banská Bystrica, kde by kapitulovali.

Víťazná prehliadka nemeckých okupačných vojsk v Banskej Bystrici dňa 30. októbra 1944

Do bojov sa zapojilo okolo 25-tisíc vojakov, čo bola asi len tretina okupačných útvarov na západnom a strednom Slovensku. Naproti tomu povstalecká armáda mala asi 60-tisíc príslušníkov, z ktorých však časť bola bez zbraní. K dispozícii bolo tiež asi 12-tisíc nedostatočne vyzbrojených partizánov. Z hľadiska výzbroje boli nemecké jednotky na vyššej úrovni. Do útoku ako prvá 18. októbra vyrazila bojová skupina Schill (spolu so zosilneným práporom Wildner) z priestoru Banskej Štiavnice a aj s podporou Luftwaffe sa prebojovala do Krupiny. Otvorila si tak južný prístup k Zvolenu. 19. októbra tieto jednotky ďalej na východe obsadili obec Senohrad a na severe Pliešovce, Sásu a Babinú. Nasledujúci deň však narazili na odpor vojakov III. taktickej skupiny, 2. paradesantnej brigády a partizánov pri Dobrej Nive a Babinej. Tvrdé boje tu pokračovali ďalšie dva dni. Povstalcov pritom podporoval aj Improvizovaný pancierový vlak Štefánik. Ich úspešne sa rozvíjajúci protiútok zastavilo odvelenie časti síl na iné úseky. Postavenie pri Dobrej Nive však udržali.

Ústup z východu

19. októbra sa začali boje na východe. Pod tlakom jednotiek z armádnej skupiny Heinrici, jednotky podskupiny škpt. gšt. Jána Staneka už po troch dňoch bojov museli ustúpiť k Telgártu. Ich tyl však ohrozovala z juhu postupujúca 18. SS-dobrovoľnícka divízia tankových gránatnikov Horst Wessel (spolu s bojovou skupinou Schäfer). Tá už 20. októbra obsadila Revúcu a Muráň. Nasledujúci deň

sa zmocnila Tisovca a Červenej skaly. Tým odrezala časť Stanekových jednotiek od zvyšku II. taktickej skupiny. Ich nasledujúcim ústupom cez Šumiac (ktorý kryli okrem iných jednotiek aj Improvizované pancierové vlaky Hurban a Masaryk) na západ k Heľpe 23. októbra sa pevná obrana na východe rozpadla.

Zoči voči zlej situácii rozhodlo velenie povstaleckej armády na čele s gen. R. Viestom 22. októbra o ústupe na horské obranné postavenia. I., II. (bez jednotiek v priestore Lom nad Rimavicou – Koka-va), IV., V. a VI. taktická skupina mali zaujať obranu na svahoch Nízkyh Tatier a Veľkej Fatry. III. taktická skupina mala spolu s pozemnými jednotkami leteckej skupiny vytvoriť obranu v horských oblastiach južne od Hrona. 2. čs. paradesantná brigáda mala byť použitá na prehradenie smeru Lučenec – Zvolen a neskôr sa mala stať pohyblivou zálohou veliteľa armády v priestore Staré Hory – Motyčky. Prechodné zlepšenie situácie však oddialilo realizáciu tohto rozkazu. Rozhodnutím z 25. augusta mohli byť z neho vyňatí partizáni, ktorých základné sily sa mali koncentrovať na rušenie nemeckých komunikácií pred Červenou armádou.

22. októbra prešli do útoku aj jednotky na ľavom krídle 18. SS divízie v priestore Lučenec – Rimavská Sobota. 23. októbra obsadili Detvu. Na severe jednotky VI. taktickej skupiny odolávali brigáde Dirlewanger, ktorá 23. októbra dobyla legendárnu kótu Ostrô (južne od Ružomberku). Do útoku prešla v tento deň tiež bojová skupina Wittenmeyer 14. divízie SS a to v smere Kráľova Lehota –

Malužiná – Čertovica. 25. októbra prelomila obranu práporu kpt. jazd. Martina Kučeru (podúsek Kosatec z II. taktickej skupiny) pri Malužinej a postupovala na juh. Zároveň tým Nemci obnovili kontrolu nad celým úsekom železnice Ružomberok – Poprad. Obrana prístupov k Čertovici sa stala bezpredmetnou, keďže 18. divízia SS obsadila Brezno nad Hronom. 25. októbra sa do ofenzívy zapojila aj divízia Tatra v priestore východne od Žiaru nad Hronom, pri Kremnici a na Malom Šturci.

Pád Banskej Bystrice

Zoči voči zhoršujúcej sa situácii padlo v Banskej Bystrici tento deň rozhodnutie o evakuácii veliteľstva armády na Donovaly, kam sa stiahlo aj vedenie SNR. Späť do ZSSR a na oslobodené územie odleteli lietadlá 1. čs. stíhacieho leteckého pluku. Porážku povstaleckej armády Nemci zavŕšili obsadením Zvolena bez boja 26. októbra a tiež Banskej Bystrice o deň neskôr. Do povstaleckej metropoly prenikli potom, čo ju povstalci na Viesťov rozkaz opustili. Skoro ráno 28. októbra vydal gen. Viest rozkaz, v ktorom vyzval povstalcov, aby v horách prešli na partizánsky spôsob boja, pričom vymedzil priestory na pôsobenie taktických skupín, armádnych jednotiek a 2. čs. paradesantnej brigády. Partizánske jednotky sa mali organizovať pokiaľ možno len z dobrovoľníkov. K mnohým jednotkám sa však už rozkaz nedostal, keďže ich zachvátila panika a rozklad.

PhDr. Igor Baka, PhD.

Vojenský historický ústav Bratislava

Foto: VHA Bratislava

Banská Bystrica, 30. október 1944. Prezident Jozef Tiso vyznamenáva nemeckých vojakov za účasť na potlačení SNP počas víťaznej prehliadky okupačných vojsk.

Takticko-technické údaje:

Kaliber	9 mm
Náboj	9×19 mm Luger Parabellum
Dĺžka	215 mm
Dĺžka hlavne.....	100 mm
Hmotnosť bez zásobníka	0,877 kg
Kapacita zásobníka	8 nábojov
Ústová rýchlosť strely	320 m/s
Účinný dostrel	50 metrov

Legendárna pištoľ

9 mm nemecká armádna pištoľ Luger Parabellum P.08 je jednou z najznámejších a vo svojej dobe aj najmasovejšie vyrábaných samonabíjajúcich pištoľí, ktoré mala nemecká armáda vo výzbroji. Ako jedna z mála zbraní sa používala v oboch svetových vojnách.

Pištoľ vyvinul konštruktér Georg Johann Luger, ktorý sa inšpiroval jednou z prvých komerčne úspešných samonabíjajúcich zbraní – pištoľou Borchardt C93.

2,5 milióna pištoľí

Georg J. Luger si svoju pištoľ nechal patentovať v roku 1898. Sériová výroba sa začala v roku 1900 v továrni Ludwiga Loeweho Deutsche Waffen und Munitionsfabriken (DWM) v Berlíne. Pôvodne bola určená pre náboj 7,65×22 mm Luger. Ale v roku 1902 počas vojskových skúšok z náboja 7,65×22 mm Luger vyvinuli náboj 9×19 mm Luger Parabellum. Pre skvelý pomer výkonnosti a rozmerov je dodnes najrozšírenejším pištoľovým nábojom vôbec. V roku 1904 pištoľ zaviedli do výzbroje nemeckého námorníctva (Kriegsmarine) pod označením Pistole 04 (P04).

Pištoľ P04 sa vyrábala v dvoch variantoch. Marine Modell 04 mal dlhý rám, automatickú dlaňovú poistku umiestnenú na chrbte rukoväte a manuálnu poistku v podobe posuvnej páčky na ľavej strane rámu v jeho zadnej časti nad rukoväťou.

Neues Modell sa vyrábala od roku 1906 a okrem iného mal kratší rám a nemal automatickú dlaňovú poistku. V roku 1908 vznikla jeho rekonštrukciou (skrátene hlavne zo 150 mm na 100 mm a odstránenie konzoly na uchytanie drevenej pažby) pištoľ, do výzbroje nemeckej cisárskej armády

(Reichswehr) prijali pod označením Selbstladepistole P.08.

Od roku 1914 do výzbroje nemeckej armády prijali aj tzv. delostrelecký model LP.08 (Lange Pistole 08). Vyrábala sa s hlavnou dĺžkou 200 mm (špeciálne exempláre pre dôstojníkov mali hlavne dlhé 250 mm, 300 mm aj 400 mm), s pohyblivým tangenciálnym osempolohovým klapkovým cieľníkom s možnosťou nastavenia vzdialenosti streľby do 800 metrov, s konzolou umiestnenou na chrbte rukoväte, slúžiacou na nasadenie drevenej nastaviteľnej pažby, ktorá sa nosila pripevnená remienkami na koženom puzdre pištole. Celkovo v priebehu prvej svetovej vojny vyrobili 250-tisíc kusov tohto modelu.

Výroba pištoľí Luger prebiehala najskôr v spomínanej berlínskej fabrike, neskôr aj v štátnej zbrojovke v Erfurte. Po vypuknutí prvej svetovej vojny sa výroba pištoľí rozšírila aj do zbrojovky Krieghoff v Suhle. V období prvej svetovej vyrobili približne 1 250 000 kusov pištoľí P04 oboch modelov.

V medzivojnovom období na základe Versaillskej zmluvy Nemecko nesmelo vyrábať pištole väčších kalibrov ako 7,65 mm. Preto sa vyrábali pištole P.08 pre náboj kalibru 7,65×22 mm Luger, určené pre civilný trh.

Po nástupe Adolfa Hitlera k moci sa výroba v roku 1934 rozbehla naplno a pokračovala až do roku 1943. Vtedy ju vo výzbroji armády nahradila nová pištoľ Walther P.38. Bola konštrukčne jednoduchšia, jej výroba bola rých-

lejšia a lacnejšia. Aj napriek tomu sa však pištole P.08 až do konca druhej svetovej vojny ešte kompletizovali zo skladových zásob. Celkovo bolo pre potreby nemeckej armády do konca druhej svetovej vojny vyrobených približne 2,5 milióna kusov pištoľí Luger vo všetkých variantoch.

Vo švajčiarskej výzbroji

Luger predstavoval z konštrukčného hľadiska samonabíjajúcu poloautomatickú pištoľ s uzamknutým záverom. K odomknutiu záveru dochádzalo po krátkom záklze, k vychýleniu hmatníka záveru z uzamknutého stavu smerom nahor. Puzdro záveru a samotný záver sa pri výstrele vykĺbili v podobe trojuholníka smerom nahor a neposúvali sa dozadu ako pri iných pištoľiach. To bol garant vysokej spoľahlivosti a vynikajúcej presnosti pištoľí Luger. Prázdne nábojnice boli vyhadzované smerom nahor. Pištoľ sa dala bez problémov držať priamo v osi streľby. Jedinou nevýhodou bola citlivosť na nečistoty, ktoré spôsobovali zasekávanie, a preto si zbraň vyžadovala dôkladnú údržbu.

Po skončení druhej svetovej vojny bola na krátky čas výroba pištoľí P.08 v Nemecku obnovená, najmä pre potreby civilného trhu. Ešte pred prijatím do výzbroje nemeckej armády boli pištole Luger v roku 1900 zavedené do výzbroje švajčiarskej armády, kde vydržali až do začiatku 70. rokov 20. storočia.

Mgr. Peter Holík
VHÚ - VHM Mo Svidník

PRIDAJ SA K ELITE -
OZBROJENÝM SILÁM SR

**MNOHO PROFESIÍ,
JEDNO POSLANIE**

BUDEMVOJAK.SK

